

Plan

Vattentjänstplan för Östhammars kommun

Antagen av	Kommunfullmäktige
Antaget	Kommunfullmäktige 2026-04-28 § 41
Ersätter tidigare version	-
Gäller för	Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnadschef



Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning.....	4
Uppföljning	4
Lagstiftning	4
Framtagandet av vattentjänstplanen	5
Samråd.....	6
Granskning	6
Vatten och avlopp (VA) i den kommunala planeringen.....	8
Nuläge och framtida behov för VA-försörjning.....	8
Utökning av verksamhetsområde, anslutning till allmänt VA	9
Nya bostadsområden och förtätning	10
Omvandlingsområden.....	11
Övergripande behovsutredning	12
Bedömning av områden och plan för utbyggnad	12
Dricksvattenförsörjning.....	19
Utvecklingsarbete	20
Spillvattenhantering	21
Utvecklingsarbete	22
Dagvattenhantering	23
Utvecklingsarbete	23
Distribution/Ledningsnät.....	25
Den allmänna VA-anläggningens påverkan vid skyfall.....	26
Definition av skyfall	26
Påverkan och åtgärder på VA-anläggningen vid skyfall	27
Vattenverk, avloppsreningsverk, dagvattenanläggningar och pumpstationer	27
Ledningar.....	28
Finansiering av allmän VA-försörjning	30
Bilagor.....	30

Sammanfattning

Från 2023 finns krav på att alla kommuner ska ha en vattentjänstplan. Vattentjänstplanen beskriver hur den kommunala VA-försörjningen fungerar och vilken övergripande utveckling som planeras. Planen ska samrådats med särskilt berörda myndigheter/intressenter och ställas ut för allmänheten innan den antas av kommunfullmäktige.

I Östhammars kommun är Gästrike Vatten AB kommunens VA-avdelning och sköter driften. Östhammar Vatten AB är den juridiska VA-huvudmannen. Nära samarbete sker med kommunens övriga avdelningar, särskilt miljö-, plan- och exploaterings-/näringslivsavdelningar.

I Östhammars kommun bor ca 22 000 personer. Under sommaren nästan fördubblas invånarantalet då många vistas i sina fritidshus. Jämfört med andra kommuner är det en låg andel av fastigheterna, ca 65%, som är anslutna till kommunalt VA. Många av fastigheterna med enskild VA-lösning har dessutom ett stort behov av anslutning till kommunalt VA då det är tunna jordlager vilket gör det svårt att rena avloppsvattnet och nära till havet med risk för saltvatten i dricksvattnet.

Dricksvatten produceras i 11 vattenverk och rening av avloppsvatten görs i 8 reningsverk. För att öka tillgången till dricksvatten har en överföringsledning byggts som förser Österbybruk och Alunda med vatten från Örbyhus i Tierps kommun. Projekt för att öka kapaciteten i Alunda reningsverk pågår för att långsiktigt kunna försörja fler invånare och verksamheter.

Flera bebyggelseområden i Östhammars kommun är i behov av en mer hållbar VA-lösning i framtiden, främst i de östra delarna. Omvandling från fritidshus till permanentboende ökar i stadig takt och exploateringstrycket i flera områden är högt och de naturgivna förutsättningarna gör det svårt att göra enskilda lösningar. För att kunna hantera och planera för detta har en utbyggnadsplan för kommunalt VA för omvandlingsområden tagits fram med en planeringshorisont fram till ca år 2040.

Kommunfullmäktige i Östhammar har fattat beslut om särskild satsning på VA-utveckling i östra Östhammar. Genom investeringar i överföringssystem som förbinder Östhammar och Öregrund, utbyggnation av Öregrunds reningsverk och mer vatten möjliggörs tillväxt och samhällsutveckling genom att fler får tillgång till kommunalt VA och att nuvarande kunder får bättre kvalitet.

Inledning

Att planera för vatten och avlopp (VA) är en nödvändighet för att få en hållbar VA-försörjning som främjar god hälsa och en bra miljö. Detta kräver ett nära samarbete mellan VA-huvudmannen och kommunens övriga förvaltningar och bolag för att säkerställa att de kommunala utvecklingsplanerna gällande till exempel bebyggelse, klimatanpassning och miljöpolicy går hand i hand med VA-huvudmannens planer gällande förnyelse, utbyggnation och andra åtgärder i den kommunala VA-anläggningen. Det är också viktigt att ha en långsiktig plan som tydliggör var kommunal respektive enskild VA-försörjning planeras så att medborgarna får kännedom om vilka förutsättningar som gäller i området och/eller för den egna fastigheten. Vattentjänstplanen vänder sig till kommunens invånare, beslutsfattare och myndigheter och syftar till att sprida information om kommunens viljeinriktning gällande utveckling av den allmänna/kommunala VA-anläggningen.

Uppföljning

Vattentjänstplanen ska aktualiseras och vid behov revideras vart fjärde år. Eftersom samhället utvecklas, omvärldsfaktorer förändras och nya utmaningar kan uppstå behöver kommunens arbete med vattentjänster vara ständigt pågående. Åtgärder kan behöva göras i takt med att behoven uppstår. Behov av större, långsiktiga åtgärder inarbetas i revideringen av vattentjänstplanen.

Lagstiftning

Kommunens skyldighet att ordna med kommunal VA-försörjning utgår ifrån § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Denna säger att om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön finns ett behov av att ordna vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för ett befintligt eller blivande bebyggelseområde så ska det ordnas. Ett större sammanhang innebär enligt rättspraxis 20–30 fastigheter. I dessa fall ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och tillgodose behovet genom en allmän (kommunal) VA-anläggning. Beslut om

utökat verksamhetsområde för VA-tjänster tas av kommunfullmäktige. Kommunen ska också besluta i vilken prioritetsordning områden ska byggas ut.

Riksdagen fattade i juni 2022 beslut om ändringar i Lagen om allmänna vattentjänster. Ändringen innebär att det ställs krav på att alla kommuner ska ha en antagen vattentjänstplan.

En vattentjänstplan ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses samt kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Kommunfullmäktige beslutar om antagande och ändring av en vattentjänstplan, och ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Vattentjänstplanen är inte bindande.

Framtagandet av vattentjänstplanen

Gästrike Vatten har samordnat och drivit arbetet med att ta fram förslag till vattentjänstplaner för Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammars kommuner. Arbetet har bedrivits i nära samråd med berörda förvaltningar. Avrapportering och förankring har skett till en förvaltningsövergripande styrgrupp för respektive kommun inför beslut i dess kommunfullmäktige. Utgångspunkt i arbetet har varit Svenskt Vattens ”Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan (M152)”.

De planeringsunderlag och strategiska dokument som främst legat till grund i framtagandet av vattentjänstplan för Östhammar och som berör den kommunala VA-utvecklingen är följande:

- Översiktsplan – Kommunens politiska styrdokument som behandlar den framtida utvecklingen i kommunen. I vattentjänstplanen eftersträvas att den utveckling som beskrivs i översiktsplanen ska uppfyllas.
- Vatten och avloppsplan – Beskriver hur vatten- och avloppsfrågor hanteras och utvecklas i Östhammars kommun. Vattentjänstplanen är en del av vatten- och avloppsplanen. Vatten- och avloppsplanen består i dagsläget av följande delar:
 - VA-policy
 - VA-översikt
 - VA-handlingsplan, inklusive Bilaga 1. Behovsbedömning för VA-utbyggnadsplan som utgör ett viktigt underlag för denna vattentjänstplan. En av åtgärderna i VA-

handlingsplanen var att ta fram en utbyggnadsplan motsvarande den som utgör bilaga 2 till denna vattentjänstplan.

- Nödvattenplan
- Dagvattenpolicy
- Brand- och släckvattenplan
- Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun – Beskriver hur vatten- och avloppsförsörjning planeras att lösas med en systemlösning för vatten och avlopp i de östra kommundelarna.
- Strategisk 5-årsplan för ledningsnätsförnyelse 2022–2027 – Beskriver nyckeltal och målvärden för förnyelsearbetet på ledningsnät.
- Verksamhetsplan Gästrike Vatten – Beskriver inriktning och fokusområden för såväl det övergripande arbetet inom Gästrike Vatten koncernen som plan för respektive dotterbolag.

Samråd

Kommunstyrelsen beslutade i september 2024 (§ 162, KS 2024-09-03) att genomföra samråd för vattentjänstplan för Östhammars kommun. Samrådsförslaget har varit utställt under tiden 2024-09-15 till 2024-10-31. Samrådsförslaget har under samma tid sänts till berörda myndigheter och kommuner, och funnits tillgängligt på kommunens fem bibliotek.

Information om samrådet har spridits via vykort till fastighetsägare i berörda omvandlingsområden, anslagstavlor bland annat i kommunhuset, kommunens och Gästrike Vattens webbplatser, annonser i lokaltidningar, kommunens Facebooksida, samt mejl och telefonsamtal till ett antal lokala föreningar. Ett samrådsmöte för allmänheten hölls i kulturhuset Storbrunn i Östhammar den 17 oktober 2024, med cirka 140 deltagare. Vid mötet fanns representanter för Östhammars kommun och Gästrike Vatten tillgängliga för frågor.

Under samrådstiden inkom 28 skriftliga yttranden (inte 26 som felaktigt uppgavs i samrådsredogörelsen). Hur dessa beaktades, och vilka revideringar som gjordes i handlingarna med anledning av inkomna synpunkter, beskrivs i samrådsredogörelsen. Samtliga skriftliga yttranden finns tillgängliga i sin helhet hos Gästrike Vatten.

Granskning

Efter genomfört samråd ställdes det reviderade förslaget till vattentjänstplan, tillsammans med samrådsredogörelsen, ut för granskning under tiden 2025-11-04 till 2026-01-30.

Information om granskningen har spridits via kommunens och Gästrike Vattens webbplatser, annonser i lokaltidningar, kommunens Facebooksida, samt mejl till dem som hade inkommit med yttranden under samrådet.

Under granskningstiden inkom 23 skriftliga yttranden. I bilaga 4 beskrivs hur dessa har beaktats, och vilka revideringar som har gjorts i handlingarna med anledning av inkomna synpunkter. Samtliga skriftliga yttranden finns tillgängliga i sin helhet hos Gästrike Vatten.

Vatten och avlopp (VA) i den kommunala planeringen

Vattentjänstplanen tillsammans med översiktsplaner är de strategiska dokument som främst påverkar kommunens utveckling av vatten och avlopp. Vattentjänstplanen utgår från inriktningar gällande bebyggelsen som anges i kommunens översiktsplaner. Översiktsplanen tillsammans med vattentjänstplanen utgör en viktig del i verksamhetsplaneringen för både VA-huvudmannen och kommunen som helhet. Innan krav på vattentjänstplan infördes i Lagen om allmänna vattentjänster fanns krav på VA-planering genom Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.

Nuläge och framtida behov för VA-försörjning

Kommunala anläggningar för vatten och avlopp finns i alla större tätorter i Östhammars kommun samt i Norrskedika, Hökhuvud, Hargshamn och för en mindre del av Gräsö. Huvuddelen av fastigheterna i dessa orter är anslutna till kommunalt vatten och avlopp. Till Forsmarks kommunala VA-försörjning köps vatten- och spillvattentjänsterna från Forsmarks Kraftgrupp AB. I delar av Harg och Skoby finns kommunalt avlopp, men ingen kommunal dricksvattenförsörjning.

Östhammars kommun hade 31 december 2024 en befolkning på 22 138 personer (enligt SCB). Under sommaren nästan fördubblas invånarantalet då många deltidsboende kommer till sina fritidshus. Enligt Östhammars kommuns översiktsplan ska befolkningen öka med 50–100 personer per år fram till 2040. Sammantaget innebär detta en befolkningsökning under perioden på 800 – 1 600 personer. Utvecklingen av områden med behov av kommunalt VA bör i första hand ske inom de områden där VA-kapacitet för expansion är möjlig. Hit räknas Alunda, Gimo och Österbybruk. När VA-utvecklingen i de östra delarna ökat VA-kapaciteten kan utveckling ske även i Östhammar och Öregrund. En ökad befolkning påverkar det framtida behovet av VA-försörjning. Utöver en ökande befolkning finns även ett stort behov av att ansluta befintliga bebyggelseområden till det kommunala VA-systemet.

Kommunfullmäktige i Östhammar har fattat beslut om särskild satsning på VA-utveckling i östra Östhammar. Ett VA-utvecklingsprogram är därför startat med uppgiften att:

- säkra produktionen av mer dricksvatten

- öka kapaciteten att rena en större mängd avloppsvatten samtidigt som vi bidrar till renare fjärdar
- ge fler tillgång till kommunalt VA vilket är positivt ur miljö- och hälsosynpunkt
- möjliggöra en önskad tillväxt och expansion i området

Genom investeringar i överföringssystem som förbinder Östhammar och Öregrund, utbyggnation av Öregrunds reningsverk och mer vatten möjliggörs tillväxt och samhällsutveckling genom att fler får tillgång till kommunalt VA och att nuvarande kunder får bättre kvalitet.

Steg för utveckling och exploatering i östra Östhammar är enligt nuvarande förslag:

1. Fokus Östhammar – del 1: Innefattar exploateringsområden och omvandlingsområden i Östhammars tätort.
2. Fokus Öregrund: Innefattar exploateringsområden och omvandlingsområden mellan Östhammar och Öregrund.
3. Fokus Östhammar – del 2: Ytterligare exploaterings- och/eller omvandlingsområden norr eller söder om Östhammars tätort.
4. Fokus kusten/Stenskär: Innefattar exploateringsområden och omvandlingsområden mellan Öregrund och Stenskär.

Utökning av verksamhetsområde, anslutning till allmänt VA

Kommunen ska fastställa en allmän VA-anläggnings verksamhetsområde och dess gränser. Beslut om att inrätta eller förändra ett verksamhetsområde tas av kommunfullmäktige. Kommunens beslut om vilka fastigheter och vilka vattentjänster som ska ingå i verksamhetsområdet är ett strategiskt beslut. Miljöförvaltningens utredning av om det finns behov att ordna vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang med hänsyn till människors hälsa eller miljön och om behovet kan tillgodoses bättre på annat sätt än genom anslutning till den allmänna VA-anläggningen, dvs en behovsprövning av de olika vattentjänsterna, är ett mycket viktigt underlag. Det innebär att områden som inte ligger i anslutning till den allmänna VA-anläggningen och där enskild VA-försörjning bedöms ha goda förutsättningar sett till människors hälsa och miljö ska den möjligheten beaktas. Det kan t ex vara genom en gemensamhetsanläggning som ägs och tas omhand av flera fastigheter

ihop. I områden där det saknas behov av allmän VA-försörjning ska VA-försörjningen ske genom enskilda anläggningar eller enskilda gemensamhetsanläggningar.

Inriktningsbeslut utifrån behovsbedömningen för Östhammars kommun fattas av Bygg- och miljönämnden.

Utökning av verksamhetsområde för respektive vattentjänst sker således där behovet enligt 6§ Vattentjänstlagen är uppfyllt. Det är normalt i samband med exploatering av nya områden, förtätning inom befintlig bebyggelse samt vid utbyggnad till och anslutning av omvandlingsområden.

Där verksamhetsområdet ska utvidgas har Gästrike Vatten uppdraget att utreda och genomföra utbyggnaden av allmänt VA. Östhammar Vatten skriver fram beslut om utökat verksamhetsområde som fattas av kommunfullmäktige. När VA-huvudmannen färdigställt utbyggnationen av den allmänna anläggningen i ett område meddelas förbindelsepunkten till fastighetsägarna för aktuella vattentjänster. Det innebär att det är möjligt för fastighetsägarna att ansluta till den allmänna VA-anläggningen och att avgiftsskyldigheten träder in. Alla fastigheter inom det beslutade verksamhetsområdet som är avsedda för bebyggelse är avgiftsskyldiga för de vattentjänster som verksamhetsområdet anger. Förbindelsepunkter är i normalfallet belägna strax utanför respektive fastighets fastighetsgräns och utgör ansvarsgränsen mellan den allmänna VA-anläggningen och fastighetens egen VA-installation. Läget bestäms av VA-huvudmannen som dock i möjligaste mån ska ta hänsyn till fastighetsägarnas önskemål.

Nya bostadsområden och förtätning

Kommunen prioriterar utbyggnad av kommunal VA-försörjning för ny bebyggelse främst genom sitt arbete med översiktsplaner, detaljplaner och förhandsbesked. Inför anslutning av nya bostäder och verksamheter utreds behovet av vattentjänster i ett tidigt skede.

Frågeställningar som om VA ska lösas enskilt eller kommunalt samt om tillgänglig kapacitet i verk och nät finns för anslutningen behöver besvaras. Nyexploateringar med behov av kommunal VA-försörjning kan bara genomföras under förutsättning att kapacitet finns eller planeras att finnas. Exploateringar som inte kräver detaljplan, t ex enskilda avstyckningar, kan göra att ett område i och med avstyckningen bildar ett större sammanhang enligt §6 i Lagen om allmänna vattentjänster. Därmed kan det innebära att kommunen blir skyldig att inrätta

verksamhetsområden för relevanta vattentjänster om det i området även finns ett miljö- eller hälsoskäl. Dessa exploateringar behöver därför särskild beaktning i samband med ansökan om förhandsbesked innan tillstånd ges.

Omvandlingsområden

Ett omvandlingsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har bedömts ha behov av att anslutas till kommunalt VA. För att bedöma om befintliga bebyggelseområden omfattas av §6 i Lagen om allmänna vattentjänster genomförs en behovsutredning för spillvatten och dricksvatten. Behovet av allmänna dagvattentjänster i omvandlingsområden utreds i ett senare skede i samband med att området ska byggas ut (projekteras), eftersom det för dagvattens del ofta krävs att man först utreder lokala förutsättningar som t ex infiltrationskapacitet.

I väntan på att ett verksamhetsområde inrättas och att fastigheter får tillgång till den allmänna anläggningen i ett omvandlingsområde kan det finnas investeringsbehov som inte kan låta väntas på. Det kan t ex vara fall där fastighetens anläggning utgör stor risk för olägenhet för människors hälsa eller att en betydande påverkan på recipient föreligger. Det kan också handla om nybyggnation inom planerat verksamhetsområde där en tillfällig VA-lösning behöver anordnas fram till dess att det finns möjlighet att ansluta till den allmänna VA-anläggningen.

Fastighetsägare har ansvar för att utreda vilka förutsättningar som gäller inför nybyggnation och investeringar i befintliga enskilda VA-anläggningar. Kommunen och Gästrike Vatten har i sin tur ett ansvar att kommunicera utbyggnadsplaner samt ge information till fastighetsägare via bygglovsremisser och svar på tillståndsansökningar etc. För fastighetsägare är det viktigt att samråda med kommunen och Gästrike Vatten för att tillsammans hitta en lämplig och kostnadseffektiv VA-lösning samt vara överens om förutsättningarna för eventuell kommande ersättning av onyttigbliven anläggning som i dessa fall är restriktiv.

Bedömning och prioritering av utbyggnad av allmän VA-försörjning i omvandlingsområden sker i samverkan mellan Östhammars kommun och Gästrike Vatten med kompetenser inom miljö, plan, bygg och teknik.

Övergripande behovsutredning

För att identifiera de befintliga områden i Östhammars kommun som kan anses utgöra samlad bebyggelse, och därmed kan vara aktuella för att ingå i verksamhetsområdena för vatten eller spillvatten, har det gjorts en översiktlig behovsbedömning av befintlig bebyggelse. Urvalet har gjorts genom att identifiera områden om minst 20 fastigheter med högst 100 meters avstånd mellan varandra. Områden som redan idag är anslutna till kommunalt vatten och avlopp är inte inkluderade.

För de områden som identifierats som ”samlad bebyggelse” har bedömningar om huruvida ett behov av kommunalt vatten och avlopp finns med hänsyn till människors hälsa och miljö gjorts. För människors hälsa har tillgången på dricksvatten av god kvalitet i tillräcklig mängd betydelse, det får t ex inte finnas risk för saltvatteninträning eller förorening av dricksvattnet från enskilda avlopp. Gällande miljön har risken för att avloppet ska påverka en recipient vägt in. Recipientens känslighet för näringspåverkan är en viktig faktor, liksom förutsättningarna att ordna enskilda avlopp i området.

Bedömningarna har gjorts med hjälp av kartunderlag från Sveriges geologiska undersökning (SGU) och länsstyrelsernas GIS-stöd för små avlopp. I en bilaga till VA-handlingsplanen ges en tydligare beskrivning av behovsbedömningen, se sid 5.

Bedömning av områden och plan för utbyggnad

De områden av samlad bebyggelse som identifierats har delats in i kategorier baserat på behov av kommunalt vatten och avlopp med hänsyn till människors hälsa och miljö. De kategorier som har använts beskrivs nedan. Behovsbedömningen har endast gjorts på befintlig bebyggelse som idag inte ingår i något kommunalt verksamhetsområde eller ligger i direkt anslutning till ett verksamhetsområde.

Kategori 1: Stort behov

Områden i denna kategori bedöms ha ett stort behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang. Innan beslut fattas om VA-utbyggnad till dessa områden behöver möjligheterna utredas. Det kan finnas olika tänkbara tekniska lösningar för VA.

Kategori 2: Visst behov

Områden i denna kategori bedöms ha ett visst behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang. En fördjupad behovsutredning behöver göras för att bedöma om området ska införlivas i verksamhetsområdet för kommunal VA-försörjning eller även fortsatt ha enskild VA-försörjning.

Kategori 3: Litet behov

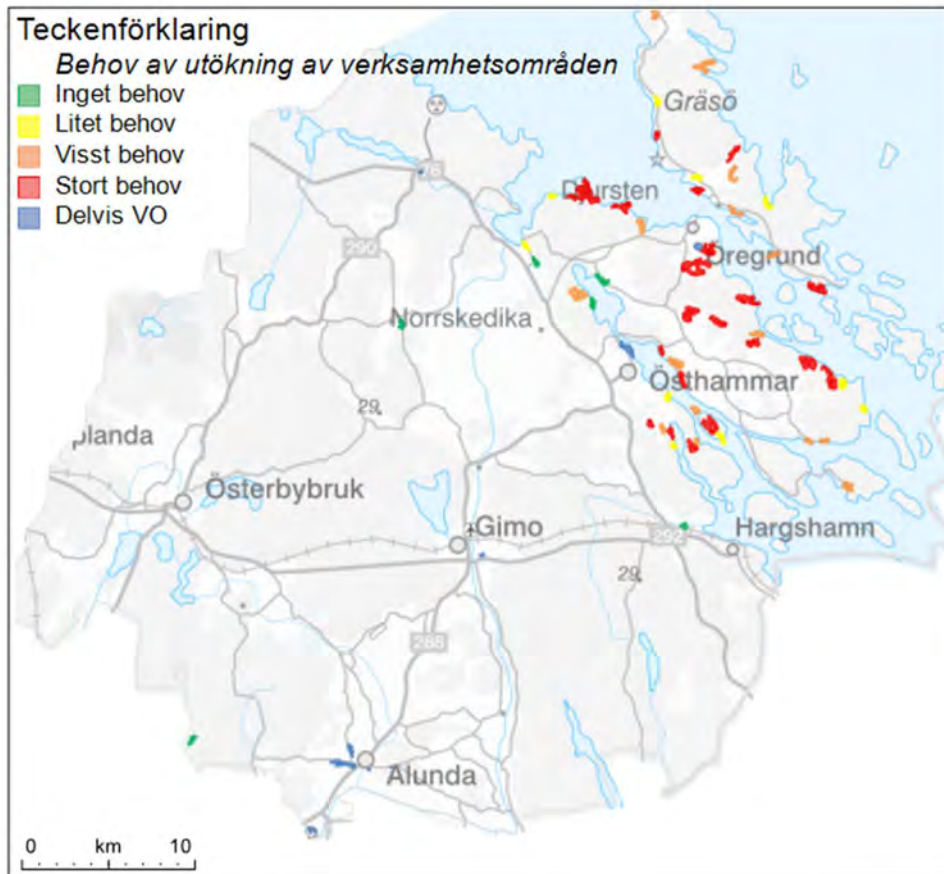
Områden i denna kategori bedöms, utifrån den information kommunen har idag, ha förutsättningar för enskild VA-försörjning men området behöver bevakas då förändrade förutsättningar kan ändra denna bedömning. Förändrade förutsättningar kan till exempel vara ökad omvandling till permanentboende.

Kategori 4: Inget behov

Områden i denna kategori bedöms, utifrån den information kommunen har idag, ha goda förutsättningar att även fortsatt ha enskild VA-försörjning.

Resultat av behovsbedömningen

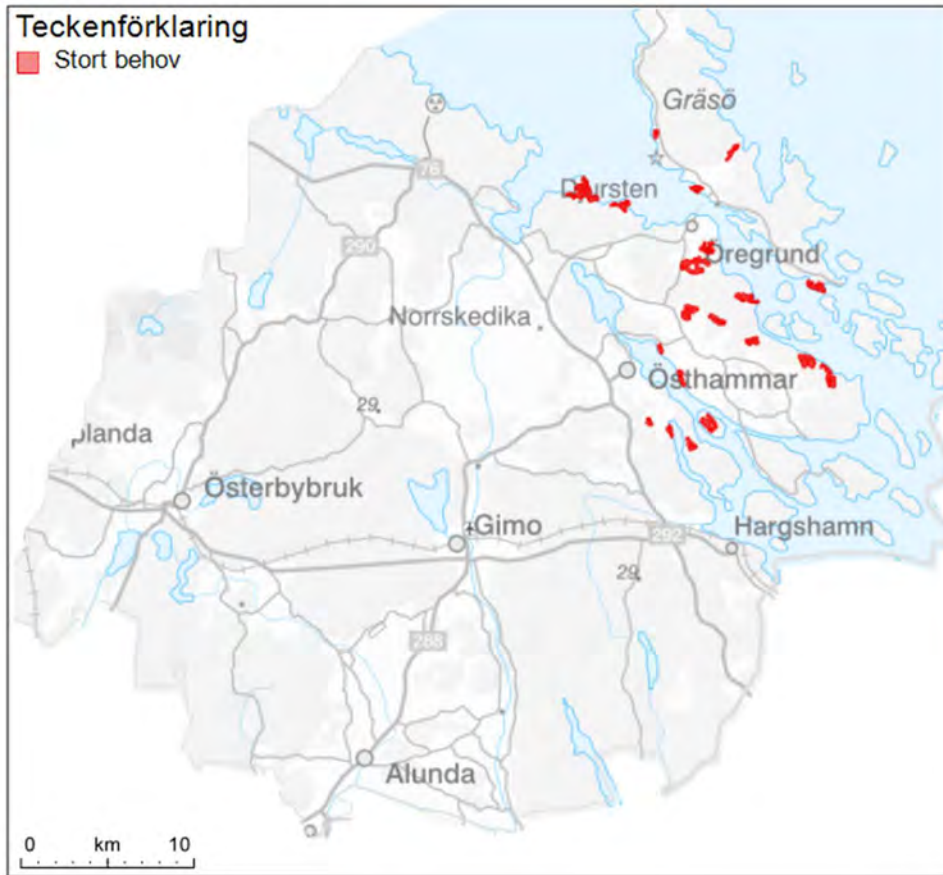
Resultatet av behovsbedömningen visar att samtliga bebyggelseområden inom kategorin ”stort behov” ligger i de östra delarna av Östhammars kommun, se figur 1. Områdena är endast översiktligt utredda.



Figur 1. Behov av utökning av verksamhetsområden i Östhammars kommun. Markerade områden saknar kommunalt vatten och avlopp i dagsläget.

Områden med stort behov

Inom nedanstående områden har det bedömts finnas ett stort behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang, se figur 2:



Figur 2. Områden där det bedömts finnas ett stort behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang. Bjurön, Björnäs norra, Björnäs södra, Kavarö, Kavaröskaten, Klyxen, Lackevik, Länsö norra, Lösholmen, Malmlatsen, Nolsterbystrand, Sandika Övre, Sandikaön västra, Sjögärde, Skogsvreten, Stenskär, Sunnanö, Svartbäck, Söderby-Karlsäng, Valudden, Västerbyn, Västeräng.

Områden med visst behov

Bebyggelseområden som bedömts ha ett visst behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang är följande, se figur 3:



Figur 3. Områden där det bedömts finnas ett visst behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang. Björnäs mellan, Fetskär, Frebbenholm, Getskär, Kullbådastrand, Kungör, Lindersvik, Nordangärde, Raggarö by, Sandika Mellan, Sandikaön östra, Sjöäng, Skinnäsviken, Älvsnäs, Öster-Mörtarö.

Områden med litet behov

Bebyggelseområden som bedömts ha ett litet behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang är följande, se figur 4:



Figur 4. Områden där det bedömts finnas ett litet behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang. Långviken, Länso södra, Mårtensboda, Rackan, Sandika Norra, Sandika Södra, Snesslingesjö, Vaden, Västerlund, Ängsfjärdsvägen.

Områden med inget behov

Bebyggelseområden som bedömts ha inget behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang är följande, se figur 5:



Figur 5. Områden där det bedömts inte finnas behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas i ett större sammanhang. Gundbyn Lundsvedja, Nerhammaren, Nordangård, Norrskedika gruvor, Snesslinge.

Prioritering av utbyggnadsordning av omvandlingsområden

Utbyggnad av kommunal VA-försörjning innebär normalt stora investeringskostnader och är ofta ett väldigt tidskrävande arbete. På grund av dessa skäl och att behovsanalysen identifierat många bebyggelseområden med ”stort behov”, kan VA-utbyggnad till alla områden inte förväntas ske samtidigt eller inom en nära framtid. Planen för VA-utbyggnad behöver sträckas ut över en lång tidshorisont.

Då det inte på något tydligt sätt inom kategorin ”stort behov” går att prioritera områdena ytterligare mellan varandra har en första utbyggnadsordning bland områdena prioriterats utifrån en bedömning av hur goda tekniska förutsättningar som finns att kunna ansluta respektive bebyggelseområde till kommunal VA-försörjning samt samordningsmöjligheter med andra åtgärdsplaner. De områden som ska utredas fram till år 2040 redovisas i bilaga 2.

Dricksvattenförsörjning

Det allmänna dricksvattnet produceras vid kommunens elva vattenverk som förser ca 13 700 personer med dricksvatten. Dricksvattenproduktionen baseras på grundvatten.

I figur 6 ses de verksamhetsområden där dricksvattenförsörjning finns i kommunen.



Figur 6. Verksamhetsområden för dricksvatten inom Östhammar kommun.

Östhammars och Öregrunds vattenverk tar sitt vatten från Börstilsåsen. Grundvattnets kvalitet visar tecken på att det tidvis tas upp mer grundvatten än vad som nybildas. I Österbybruk och Alunda kompletteras de befintliga vattentäkterna med dricksvatten via en överföringsledning från Örbyhus i Tierps kommun då såväl vattenkvalitet som -kvantitet är otillräcklig.

För flertalet vattentäkter finns både vattenskyddsområden med föreskrifter och vattendomar. Vattenskyddsområdena återspeglar dock inte helt tillrinningsområdenas utbredning och vissa av föreskrifterna är äldre och i behov av uppdateringar. Vattendomarna är också i behov av uppdatering i de fall de inte motsvarar hållbara uttag. En plan för översyn av samtliga vattentäkters vattenskyddsområden med föreskrifter och vattendomar finns framtagen. Förslag till nytt vattenskyddsområde med föreskrifter för grundvattenmagasinet i Ed och Börstil är inlämnat till Länsstyrelsen.

Utvecklingsarbete

Tillgången på dricksvatten är generellt mycket begränsad i Östhammars kommun.

Grundvattenmagasinen är små och har begränsad magasinering förmåga.

Vattenförsörjningens utmaningar är störst i de östra delarna av kommunen. Ett omfattande arbete pågår för att långsiktigt säkra dricksvattenförsörjningen i Östhammars kommun.

För att säkerställa att det dricksvatten som levereras ut till kunder och samhället är rent är det viktigt att alla som gör arbeten på vattenverk och på ledningsnätet har god kunskap.

Utbildning i dricksvattenhygien är en viktig del. För att säkerställa att vattenledningsnätet inte blir trycklöst och smitta/förorening kommer in regleras vattenuttag. Ett sätt är tankstationer, vattenkiosker, där entreprenörer kan köpa vatten. I nuläget finns det två vattenkiosker i Östhammars kommun.

Spillvattenhantering

I Östhammars kommun finns åtta avloppsreningsverk på orterna Alunda, Gimo, Harg, Hargshamn, Skoby, Öregrund, Österbybruk och Östhammar.

Flera av de kommunala avloppsreningsverken i Östhammars kommun byggdes under 1960- och 1970-talet. Upprustning sker regelbundet och vid behov.

Ett flertal av tätorternas avloppsreningsverk har nått eller är nära sin maximala kapacitet för anslutning. Det finns med andra ord ett stort behov av åtgärder och troligen behöver stora investeringar göras för att kunna möta den bebyggelseutveckling som kommunen vill uppnå. De allra största utmaningarna finns i de östra delarna av kommunen. Östhammars reningsverk har begränsad kapacitet och Öregrunds reningsverk har stora variationer av inkommande spillvattenflöde periodvis under året. Den ojämna belastning som uppkommer beror på att Öregrund är en sommarstad (fler personer nyttjar avloppssystemet sommartid), och detta påverkar periodvis förutsättningarna för reningsverkets processer.

På grund av den redan idag begränsade kapaciteten i Östhammar och driftproblemen i Öregrunds reningsverk, tillsammans med ett stort behov av anslutning av omvandlingsområden och vilja till stark bebyggelseutveckling, pågår ett projekt med utbyggnad av reningsverket i Öregrund. Spillvattenledningarna i Östhammar planeras sedan kopplas samman med reningsverket i Öregrund, och reningsverket i Östhammar avvecklas. Flera olika lokaliseringalternativ har tidigare utretts, och beslutet att bygga ut Öregrunds avloppsreningsverk är det bästa alternativet med hänsyn tagen till recipient (utsläppspunkt och miljöpåverkan), processlösning baserat på nuvarande och förväntade nya krav, kostnader och tidplan. Med denna lösning säkerställs att spillvattnet från både Östhammars och Öregrunds tätort omhändertas på ett långsiktigt och hållbart sätt.

I Alunda begränsar avloppsreningsverket VA-kapaciteten. Viss kapacitet finns men ett arbete med att utöka kapaciteten i avloppsreningsverket pågår. Tillstånd för utökningen beviljades av mark- och miljödomstolen i september 2024.

Österbybruk och Gimo har god kapacitet för avlopp och kan ta emot fler anslutningar. Skoby, Harg och Hargshamn har också kapacitet för fler anslutningar, men alla tre är små reningsverk.

Verksamhetsområden för spillvatten ses i figur 7.



Figur 7. Verksamhetsområden för spillvatten i Östhammars kommun.

Utvecklingsarbete

Slam från enskilda avloppsanläggningar kallas externslam och tas emot av reningsverket i Gimo. En ny slamhanteringsplan är under utveckling och olika framtida slamavsättningsalternativ utreds, t ex olika anläggningsjordsapplikationer och termiska behandlingsmetoder där de sistnämnda har potential till både energiåtervinning och nyttjandet av näringsämnen i askor och/eller biokol. Slamhanteringsplanen beaktar aktuell kvalitet på slammet, nuvarande lagstiftning och befintlig marknad men även omvärldsbevakning rörande förändringar i regelverk och lagstiftning.

Dagvattenhantering

Allmänt omhändertagande av dagvatten finns på de orter i kommunen där det också finns allmänna VA-tjänster för dricksvatten och spillvatten. Det allmänna dagvattensystemet består i huvudsak av ledningsnät och pumpstationer. Huvuddelen av dagvattnet från äldre befintlig bebyggelse genomgår idag inte någon samlad teknisk rening innan det når recipient. Naturlig rening i diken, översilningsytor, osv förekommer dock. Dagvatten ska främst omhändertas lokalt och inte påverka recipienter negativt. Dagvattenhantering och klimatanpassning är tuffa utmaningar i en stad som förtätas och där fler hårdgjorda ytor skapas.

I de flesta tätorter i Östhammar finns allmänna dagvattenanläggningar. Dagvattnet avleds direkt till närliggande recipienter. Östhammars kommun har som mål att i större omfattning omhänderta dagvattnet lokalt genom fördröjning och reducering av dagvattenmängderna. Att omhänderta dagvattnet lokalt i stället för att leda det direkt till en recipient via ledningar minskar belastningen av föroreningar på recipienten. Idag finns det inget specifikt verksamhetsområde för dagvatten i Östhammars kommun, men arbete pågår med att kartlägga behov av ett sådant.

I kommunens dagvattenpolicy och riktlinjer för dagvattenhantering beskrivs vilka grundprinciper som gäller för hantering av dagvatten inom Östhammars kommun. I handlingsplanen för dagvattenhantering föreslås åtgärder som det bedöms finnas behov av för att uppnå det som anges i policy och riktlinjer.

Ett förändrat klimat med ökade flöden ökar vikten av en fungerande dagvattenhantering. Länsstyrelsens lågpunktskartering har använts för att peka ut områden där det finns risk för översvämning. Kommunen vill nyttja naturliga lågpunkter för dagvattenhantering för att infiltrera och kvarhålla vattnet i landskapet och säkerställa att vattnet kan rinna av på markytan utan att orsaka skada.

Utvecklingsarbete

För att möta behoven i kommun, som både förväntas ha en ökad befolkning, krav på att uppnå miljö kvalitetsnormer i mottagande recipienter, samt pågående och framtida klimatförändringar, sker en omställning succesivt i nya detaljplaner, där fler öppna

dagvattenanläggningar som t ex dammar och diken byggs ut som ett led i att skapa en mer hållbar dagvattenhantering.

Distribution/Ledningsnät

För att anslutna kunder ska få dricksvatten levererat och spillvatten och dagvatten bortlett finns ett omfattande ledningsnät anlagt för respektive vattentjänst. I vissa områden är nätet kombinerat, vilket innebär att spillvatten och dagvatten samlas upp i samma ledning. Servisledningar finns för att förbinda fastigheter med det allmänna ledningsnätet för de tjänster som verksamhetsområdet anger. Kommunens VA-huvudman äger den del av servicen som går mellan huvudledningen och fram till ca 0,5 m utanför fastighetsgräns, där den så kallade förbindelsepunkten är belägen. Resterande del av servisledningen som finns inne på egen fastighet ägs och underhålls av respektive fastighetsägare. För dagvatten kan fastighetsägaren bli hänvisad att leda vatten till ett dike i stället för till en servisledning.

Stora delar av Östhammars kommuns VA-ledningar anlades under åren 1965–1975. Ledningsnätet är cirka 55 mil långt. Det finns en förnyelseplan som sträcker sig fram till 2027 där målsättningen är att förnya 2,5 km per år av ledningsnätet.

Dricksvattennätets status påvisas dels genom antalet akuta läckor men även via mängden svinn (vatten som produceras men som ej når kund).

Spillvattennätets status påvisas genom antalet avloppsstopp och källaröversvämningar samt mängden tillskottsvatten. Tillskottsvatten är det vatten som utöver spillvatten avleds i det spillvattenförande avloppsnätet och kan vara både vatten som läcker in via otäta ledningar och vatten som tillförs via anslutningar. Tillskottsvatten upptar kapacitet i ledningsnätet och kan ha en negativ påverkan på reningsverk och leda till bräddningar och översvämningar.

Enligt den strategiska förnyelseplanen är status på vattenledningsnätet god. Fokus under de närmsta åren bör ligga på att förbättra status på avloppsledningsnätet och öka förnyelsetakten på både vatten- och avloppsledningsnät.

Den allmänna VA-anläggningens påverkan vid skyfall

En viktig del av vattentjänstplanen är att kartlägga behov av åtgärder för att säkerställa att de allmänna VA-anläggningarna fungerar även vid ökad belastning på grund av skyfall.

Dagvattensystemen består av ledningar i marken, diken, dammar och dylikt är anpassade/dimensionerade för att kunna ta emot och leda bort normala regnmängder, dvs de regnmängder som statistiskt återkommer var 10:e-30:e år. Vid kraftigare regn/skyfall kommer de delar av nederbörden som inte tas om hand av dagvattensystemen att avrinna på markytan vilket kan orsaka översvämningar. Det är viktigt att bygga hållbara samhällen som kan hantera även större nederbördsmängder. VA-anläggningar som riskerar hamna i översvämmade områden behöver på olika sätt skyddas för att bibehålla sin funktion.

Definition av skyfall

Ett skyfall innebär att stora mängder nederbörd kommer på kort tid. SMHI:s definition av skyfall är att det ska komma minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm nederbörd på en minut, vilket motsvarar ett regn så stort att det statistiskt förekommer en gång på 50–100 år. Man säger då att regnets återkomsttid är 50–100 år. Branschorganisationen Svenskt Vatten förespråkar att våra samhällen ska utformas så att skador på byggnader inte uppstår om det kommer regn med en återkomsttid på upp till 100 år. Detta går i linje med Boverkets allmänna råd som utifrån Plan och bygglag (2010:900) anger att mark ska planläggas så att den årliga sannolikheten för att bebyggelse tar skada vid översvämning är mindre än 1/100. Att anpassa samhället för regn kraftigare än ett 100-årsregn anses bli väldigt kostsamt och inte ekonomiskt försvarbart. I utredningen av vilka åtgärder som behöver vidtas för att skydda VA-anläggningens funktion vid skyfall utgår kommunen därför från ett 100-årsregn.

I kommunens planeringsarbete tas hänsyn till markens lämplighet utifrån översvämningsrisk och möjligheten att ordna en hållbar dagvattenhantering genom rening, fördröjning och avledning av vatten. Avrinningsförhållandena i hela avrinningsområdet bedöms så att tillrinning uppströms ifrån kan hanteras. För att ta hänsyn till förändrat klimat läggs klimatfaktor till i beräkningar av dagvattenmängder. Som underlag i bedömningar används översvämningskarteringar, lågpunktsanalyser och skyfallsmodeller.

Påverkan och åtgärder på VA-anläggningen vid skyfall

Erfarenheter från skyfall, särskilt augusti 2021, visade att de åtgärder som under många år vidtagits på vattenverken givit god effekt. Rent dricksvatten kunde hela tiden levereras ut till kunder.

För ledningsnätets och markytans påverkan vid olika skyfall är en skyfallskartering ett verktyg. Genom datamodellering skapas kartor som visar översvämningens utbredning, vattendjup, ytliga flöden och flödesvägar. Beräkningen tar hänsyn till markens infiltrationsförmåga och dagvattensystemets kapacitet. Därefter kan olika skyfalls påverkan på VA-anläggningar analyseras och en åtgärdsplan tas fram i syfte att begränsa de skador som kan uppstå.

Vattenverk, avloppsreningsverk, dagvattenanläggningar och pumpstationer

Exempel på påverkan och åtgärder som pågår eller kan komma att bli aktuella finns beskrivna i tabell 1 nedan. Åtgärderna består både av fastighetsåtgärder, markområdesåtgärder och processtekniska åtgärder.

Möjlig påverkan	Åtgärdsförslag
<p>Översvämning av anläggningar som förutom skador på fastigheter kan medföra andra risker:</p> <p>Vattenverk</p> <ul style="list-style-type: none">Förorening av dricksvatten. <p>Avloppsreningsverk</p> <ul style="list-style-type: none">Utsläpp av orenat avloppsvatten som kan leda till smittspridning och miljöpåverkan som följd.	<p>Minska flödena av skyfallsvatten genom fördröjning och lokalt omhändertagande högt upp i systemet vid all ny exploatering. En viktig faktor är att jobba med höjdsättning och leda vattnet via öppna skyfallsvägar till ytor som kan översvämmas.</p> <p>Invallning av vissa processkritiska delar av anläggningar för att stå emot vattnet.</p> <p>Känslig elektronik kan behöva flyttas eller skyddas.</p>

Möjlig påverkan	Åtgärdsförslag
<p>Dagvattenanläggningar</p> <ul style="list-style-type: none"> Bortspolning av föroreningar med miljöpåverkan som följd. <p>Tryckstegringar och pumpstationer</p> <ul style="list-style-type: none"> Bortfall av funktionalitet. 	
<p>Sämre kvalitet på råvattnet från grund- och ytvatten då skyfallet kan medföra ökad humushalt samt risk för föroreningar om ytor där det finns miljöfarlig verksamhet och förorenad mark överspolas.</p>	<p>Förbättra reningsprocessen på vattenverken.</p> <p>Processen har och kommer fortsätta utvecklas löpande för att kunna hantera skyfallspåverkan.</p>
<p>Risk att grundvattenbildningen minskar då mer vatten rinner av på ytan och inte hinner infiltreras lika mycket.</p>	<p>Ökad andel konstgjord infiltration eller anläggande av kompletterande vattentäkter.</p>

Tabell 1. Exempel på möjlig påverkan och tänkbara åtgärder på VA-anläggningar med anledning av skyfall.

Ledningar

Ledningsnätet ligger fysiskt skyddat under mark och påverkas ej av marköversvämning så länge inga jordskred uppstår på grund av vattenmassorna. Den påverkan på ledningsnät som orsakar störst konsekvenser är att regnvatten hamnar i spillvattenledningarna som därmed blir överbelastade. För beskrivning av skyfallens möjliga påverkan, risker och åtgärder på ledningsnätet, se tabell 2.

Möjlig påverkan	Åtgärdsförslag
<p>Tillskottsvatten i spillvattenledningar på grund av kombinerade ledningar, inläckage och felkopplingar (där dagvatten är kopplat till en spillvattenledning)</p> <p>ger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risk för källaröversvämningar • Ökade kostnader för pumpning av vatten <p>Risk att avloppsreningsverk, pumpstationer och ledningsnät överbelastas. Detta kan medföra sämre reningsprocess i verket eller bräddning av orenat avloppsvatten med smittorisk och miljöpåverkan som följd.</p>	<p>Ersätt kombinerade ledningar med separata lösningar för hantering av spillvatten respektive dagvatten för att därmed säkerställa kapacitet och funktion för de båda vattentjänsterna.</p> <p>Inläckage är svårt att helt ta bort i och med att ledningsnätet är så pass omfattande och i varierat skick. I och med kontinuerlig förnyelse av ledningsnätet och åtgärdande av felkopplingar minskar inläckaget successivt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anläggning av bräddmagasin. • Förnyelse av ledningar görs enligt den ledningsnätsförnyelsestrategi som Gästrike Vatten följer.

Tabell 2. Påverkan och tänkbara åtgärder på ledningsnätet med anledning av skyfall.

Finansiering av allmän VA-försörjning

Den allmänna VA-verksamheten finansieras med avgifter genom så kallad VA-taxa. Det innebär att kostnaderna för vatten och avlopp ska mötas av intäkterna från VA-kunderna i kommunen. VA-verksamheten får inte gå med vinst balanserat över tid, därför får endast de avgifter som är nödvändiga för att täcka kostnaderna för VA-verksamheten tas ut.

VA-taxan är uppdelad i bruksavgifter och anläggningsavgifter. Bruksavgiften betalas löpande och ska täcka kostnaden för att säkerställa produktion och distribution av dricksvatten samt bortledning av spillvatten och eventuellt dag- och dräneringsvatten samt vattenrening vid reningsverk. Anläggningsavgiften är en engångskostnad för fastighetens andel av utbyggnad till och anslutning i den allmänna VA-anläggningen.

Utvecklingen av nivåerna i VA-taxan är starkt kopplade till omvärldsfaktorer. Kostnader i VA-verksamheten påverkas bland annat av inflation, räntenivå samt kostnader för energi, kemikalier, material och entreprenader. Investeringar, såväl re- som nyinvesteringar, som genomförs skapar nya kapitalkostnader som påverkar VA-taxan.

Nivåerna i VA-taxan analyseras årligen och efter förslag från Gästrike Vatten beslutas nivån av kommunfullmäktige.

Bilagor

Bilaga 1, Begreppslista

Bilaga 2, Plan för utbyggnad av allmänt VA i omvandlingsområden

Bilaga 3, Undersökning om betydande miljöpåverkan

Bilaga 4, Granskningsredogörelse

Plan

Begreppslista

Bilaga 1

Antagen av	Kommunfullmäktige
Antaget	Kommunfullmäktige 2026-04-28 § 41
Ersätter tidigare version	-
Gäller för	Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnadschef



Allmän vatten- och avloppsförsörjning (VA-försörjning)

Försörjning av vatten eller avlopp med anläggningar som kommunen äger eller har rättsligt bestämmande över och som har anordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Allmänna vattentjänster

Allmänna vattentjänster är ett samlingsbegrepp för de tjänster som tillhandahålls genom allmänna VA-anläggningar. Det finns tre vattentjänster:

- Leverans av dricksvatten (rent vatten som kan drickas direkt ur kranen)
- Avledning och rening av spillvatten (förorenat vatten från hushåll, verksamheter med mera)
- Avledning av dag- och dränvatten (tillfälligt rinnande vatten som exempelvis regn).

Avloppsvatten

Ett gemensamt namn och samlingsbegrepp på dagvatten och spillvatten.

Behovsbedömning

Enligt 6 § Lagen om allmänna vattentjänster har kommunen en skyldighet att ordna allmänna vattentjänster för befintlig eller blivande bebyggelse som har behov utifrån ett hälso- och/eller miljöperspektiv. För att veta om en bebyggelse har behov görs en behovsbedömning utifrån ett antal parametrar, som exempelvis tillgång och kvalitet hos dricksvatten, områdets förutsättningar att ordna enskild VA-försörjning, vattenkvaliteten hos berörda yt- och grundvatten, skick hos enskilda avlopp med mera.

Bräddning

Ett tillfälligt utsläpp av avloppsvatten som görs när ett ledningsnät eller ett reningsverk blir överbelastat. Det kan till exempel ske vid kraftiga regn, snösmältning, vid höjda vattennivåer, hydraulisk överbelastning samt driftavbrott. Vid dessa tillfällen kan stora mängder vatten komma in i ledningsnätet på kort tid.

Dagvatten

Regn och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan. Det vatten som kommer från nederbörd kallas i vatten- och avloppsbranschen för dagvatten.

Dricksvatten

Rent vatten som kan drickas direkt ur kranen, användas till matlagning och borsta tänderna med. Dricksvatten klassas som ett livsmedel och ska hanteras därefter.

Enskild VA-försörjning

Innebär att anordningar för vatten- och/eller avloppsförsörjning inte ingår i den allmänna VA-anläggningen. VA-försörjningen ombesörjs av fastighetsägarna eller en samfällighetsförening.

Kombinerade ledningar

Ledningar där dagvatten och spillvatten leds bort i samma ledning.

Kommunal VA-försörjning

Ett vardagligt uttryck för allmän VA-försörjning, se “Allmän vatten- och avloppsförsörjning”.

Omvandlingsområde

Ett omvandlingsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har bedömts ha behov av att anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

Personekvivalent (pe)

Personekvivalent används vid dimensionering av avloppsanläggningar. Med en personekvivalent menas den mängd föroreningar som motsvarar det genomsnittliga utsläppet per person och dag.

Recipient

Grundvatten, vattendrag, sjö eller hav som tar emot renat spillvatten och oftast orenat dagvatten.

Råvatten

Grund- eller ytvatten som efter beredning kan användas till dricksvatten.

Slam

Slam, även kallat avloppsslam, bildas i reningsverken då avloppsvatten renas. Slam består av organiskt material, näringsämnen och nästan allt annat som spolas ner i avloppet.

Skyfall

Ett skyfall innebär att stora mängder nederbörd kommer på kort tid. SMHI:s definition av skyfall är att det ska komma minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm nederbörd på en minut, vilket motsvarar ett regn så stort att det statistiskt förekommer en gång på 50–100 år.

Spillvatten

Spillvatten är förorenat vatten från hushåll, industrier och andra verksamheter. Vatten från disk, tvätt, bad, kök och toaletter är några exempel på spillvatten. Spillvatten kommer från kunder anslutna till den kommunala VA-anläggningen och renas i ett avloppsreningsverk innan det släpps till recipient. Spillvattnet transporteras till reningsverket via spillvattenledningsnät med tillhörande pumpstationer.

VA

Förkortning av “vatten och avlopp”.

VA-försörjning

Begreppet innebär att se till att det finns dricksvatten, att spillvattnet renas och leds bort samt att dagvatten leds bort samt eventuellt renas. Hushåll med enskilt vatten och avlopp ansvarar för sin egen VA-försörjning.

VA-huvudman

Den som äger den allmänna VA-anläggningen. Huvudman för den allmänna vatten- och avloppsförsörjningen i en kommun.

VA-taxa

Den avgift som fastighetsägare betalar för att få använda allmänna VA-tjänster. Taxan beslutas av kommunfullmäktige.

Verksamhetsområde

Verksamhetsområde för kommunalt VA är det avgränsade område inom vilket dricksvattenförsörjning, omhändertagande av spillvatten och dagvatten har ordnats eller ska ordnas genom den allmänna VA-anläggningen. Kommunen ska genom kommunfullmäktige fastställa verksamhetsområdet med dess gränser. Verksamhetsområdet beslutas per vattentjänst.

Plan

Plan för utbyggnad av kommunalt VA till omvandlingsområden Bilaga 2

Antagen av	Kommunfullmäktige
Antaget	Kommunfullmäktige 2026-04-28 § 41
Ersätter tidigare version	-
Gäller för	Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnadschef



Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Tidplan för utbyggnad av kommunalt VA i omvandlingsområden fram till 2040	4
Beskrivning av områden i tidplanen fram till 2040.....	5
Sandika Norra	5
Sandika Norra	5
Björnäs (norra, södra, mellan), Söderby-Karlsäng, Klyxen, Kavarö, Sunnanö/Kavaröbro ...	6
Björnäs (norra, södra och mellan).....	6
Söderby-Karlsäng	7
Klyxen.....	7
Kavarö.....	7
Sunnanö.....	8
Kavaröbro	8
Stenskär, Valudden och Skinnäsviken.....	9
Stenskär.....	9
Valudden och Skinnäsviken.....	10

Inledning

Flera bebyggelseområden i Östhammars kommun är i behov av en mer hållbar VA-lösning i framtiden. Omvandling från fritidshus till permanentboende ökar i stadig takt och exploateringsstrycket i flera områden är högt och de naturgivna förutsättningarna gör det svårt att göra enskilda lösningar. För att kunna hantera och planera för detta har en utbyggnadsplan för kommunalt VA för omvandlingsområden tagits fram med en planeringshorisont fram till 2040 (figur 1).

Framtagandet av planen har gjorts i två etapper där den första etappen var en övergripande behovsbedömning av områden som i nuläget har enskild VA-försörjning.

Behovsbedömningen utgjorde en bilaga till den VA-handlingsplan som antogs av kommunfullmäktige i december 2021 (§ 193 KF 2021-12-14). Behovsbedömningen redovisas kortfattat i vattentjänstplanen. Etapp två, som utgörs av denna plan för utbyggnad av kommunalt VA i omvandlingsområden, har gjorts med utgångspunkt i den övergripande behovsbedömningen.

Planen redovisar de omvandlingsområden som ansetts ha ett behov av att anslutas till kommunalt dricksvatten och spillvatten och där utökning av verksamhetsområdet för dessa tjänster planeras fram till år 2040. Innan utbyggnad av kommunal VA-försörjning till de utpekade bebyggelseområdena är möjlig behövs investeringar i överföringssystem som förbinder Östhammar och Öregrund, utbyggnation av Öregrunds reningsverk för att öka kapaciteten att rena en större mängd avloppsvatten samtidigt som vi bidrar till renare fjärdar och en säkrad produktion av mer dricksvatten. Det behöver även göras fördjupade behovsbedömningar för att i detalj utreda vilka fastigheter som ska omfattas och ingå i verksamhetsområde för kommunal VA-försörjning. Samråd med berörda fastighetsägare kommer att genomföras innan beslut om verksamhetsområden tas i kommunfullmäktige. Totalt förväntas drygt 1 000 fastigheter anslutas till det kommunala VA-nätet i omvandlingsområden fram till år 2040.

Tidplan för utbyggnad av kommunalt VA i omvandlingsområden fram till 2040

Innan fastigheter inom ett omvandlingsområde kan anslutas till kommunalt VA behöver följande övergripande steg genomföras:

- Fördjupad behovsbedömning
- Planering inklusive samråd med berörda fastighetsägare
- Utbyggnad av VA-anläggningen

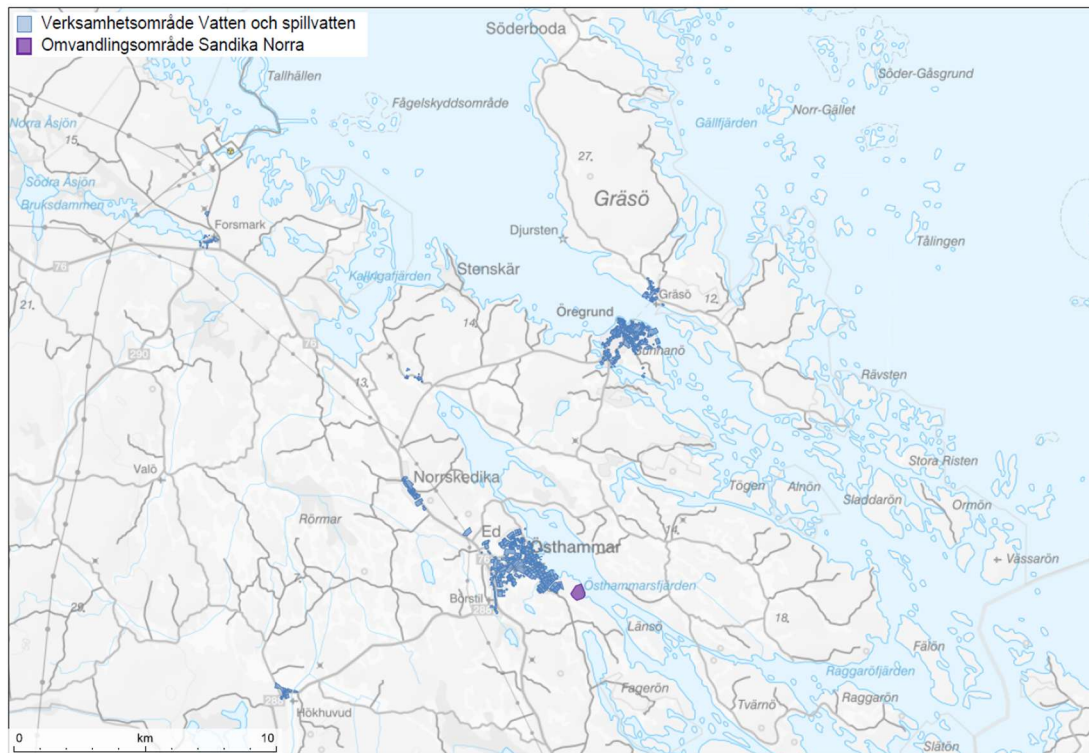
Först därefter kan anslutningar av fastigheter starta. Processen innan anslutning uppskattas till 2-3 år beroende på områdets storlek och komplexitet. Nedan redovisas den övergripande planen för när anslutningar planeras att starta för de olika områdena.

Område	Anslutningar startar 2031-2036	Anslutningar startar 2036-2040
Kavarö		
Sunnanö / Kavaröbro		
Söderby Karlsäng / Klyxen		
Björnäs (Norra, Mellan, Södra)		
Sandika Norra		
Skinnäsviken		
Valudden		
Stenskar		

Figur 1. Tidplan för utbyggnad av kommunalt VA inom omvandlingsområden.

Beskrivning av områden i tidplanen fram till 2040

Sandika Norra



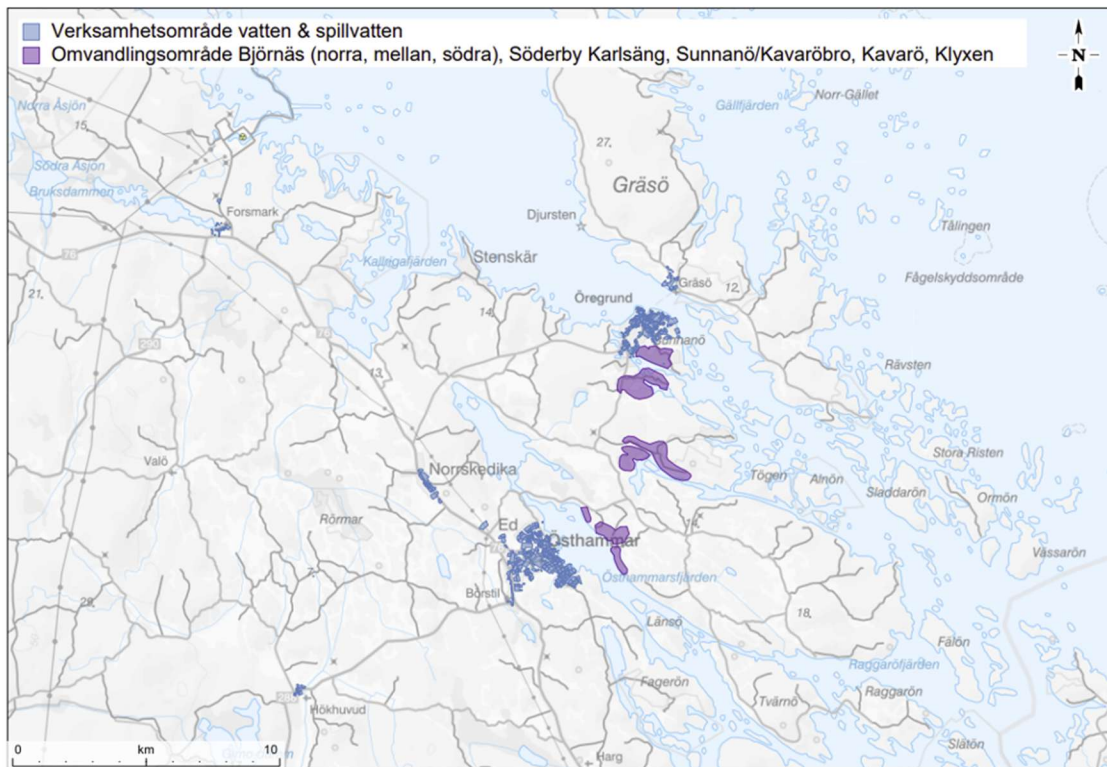
Sandika Norra

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är ca 12% av ca 25 hushåll. Högt tryck på omvandling och förtätning i närområdet.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Östhammarsfjärden. Dålig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Enligt den övergripande behovsbedömningen har Sandika Norra ett litet behov, det vill säga området bedöms idag ha förutsättningar för enskild VA-försörjning men förändrade förutsättningar kan ändra denna bedömning. I direkt anslutning till Sandika Norra, på fastigheten Sandika 6:2, finns långt gångna planer på ny bebyggelse som innebär en utvidgning av Östhammars tätort fram till nuvarande Sandika Norra. Förutsättningarna för vatten och avlopp i Sandika Norra kommer därmed att ändras om/när denna nya bebyggelse blir av och kommunen bedömer därför att det finns anledning att planera för att ansluta Sandika Norra. En fördjupad behovsbedömning kommer dock att göras i samband med detta.

Björnäs (norra, södra, mellan), Söderby-Karlsäng, Klyxen, Kavarö, Sunnanö/Kavaröbro



Björnäs (norra, södra och mellan)

I den övergripande behovsbedömningen har tre områden med samlad bebyggelse identifierats. I den fördjupade behovsbedömning som planeras att genomföras framöver kommer samtliga tre områden samt mellanliggande och intilliggande områden att ingå och de tre områdena beskrivs därför samlat nedan.

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är ca 20% av ca 200 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning i närområdet.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorrdjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Östhammarsfjärden, dålig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Söderby-Karlsäng

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är ca 5% av ca 110 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Klyxen

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är ca 7 % av ca 60 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 1 fastighet per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Ängsfjärden, måttlig ekologisk status. Misstänkt mycket dålig vattenkvalitet i Rackfjärden.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Kavarö

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är ca 11% av ca 175 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Sunnanö

Övergripande behovsbedömning:

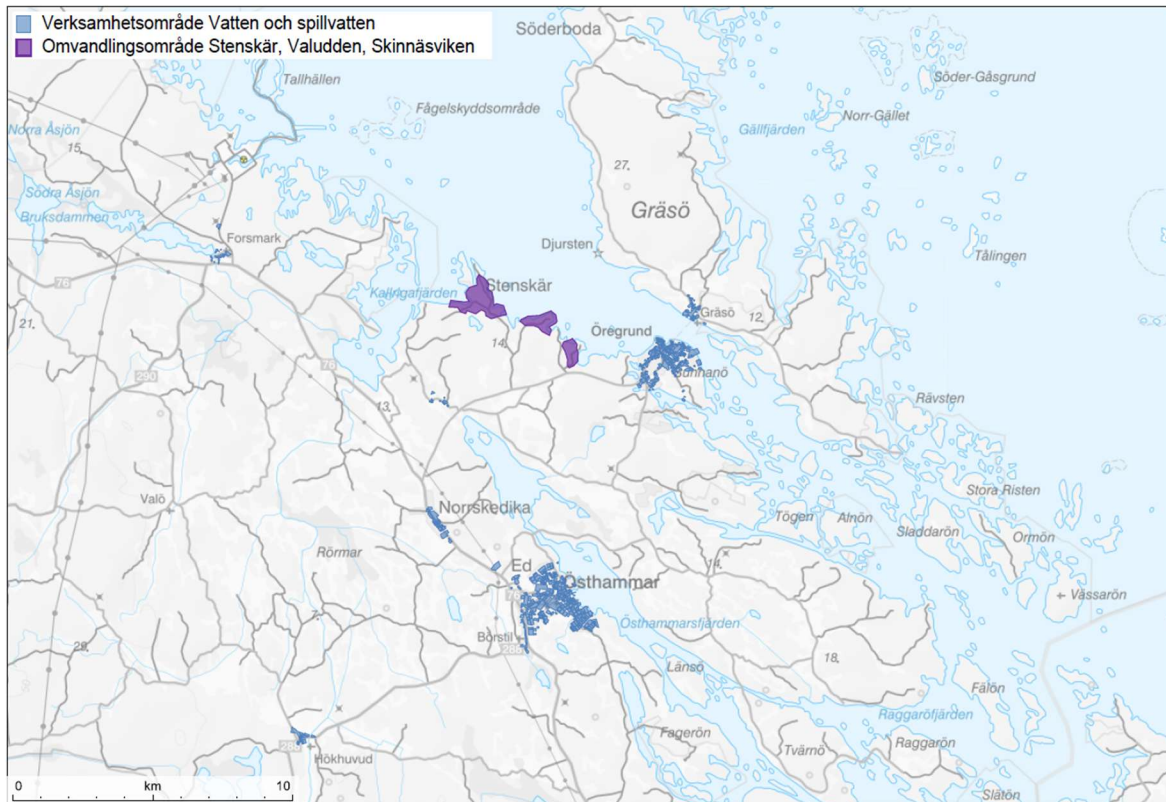
- Andelen permanentboende är ca 30% av ca 170 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Kavaröbro

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är ca 60% av ca 50 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Ängsfjärden, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Stenskär, Valudden och Skinnäsviken



Stenskär

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är 10% av ca 205 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-3 m enligt SGU:s jorddjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Öregrundsgrepen, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Valudden och Skinnäsviken

Övergripande behovsbedömning:

- Andelen permanentboende är 3% av ca 110 hushåll. Vistelsegraden i fritidsbebyggelsen är generellt hög då många vistas stor del av året i sitt fritidshus. Högt tryck på omvandling och förtätning.
- Riktvärde avseende fastighetstäthet för enskild dricksvattenförsörjning: 1-2 fastigheter per hektar (enligt SGU:s vattenförsörjningskarta).
- Tunna jordlager (huvudsakligen 0-1 m enligt SGU:s jorrdjupsmodell).
- Recipient/Närmiljö: Öregrundsgrepen, måttlig ekologisk status.
- Hälsoskydd: risk för saltvatteninträning i enskilda brunnar och vattenbrist.

Plan

Undersökning om betydande miljöpåverkan Bilaga 3

Antagen av	Kommunfullmäktige
Antaget	Kommunfullmäktige 2026-04-28 § 41
Ersätter tidigare version	-
Gäller för	Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnadschef



Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Behov av strategisk miljöbedömning för vattentjänstplanen	3
Bedömning om planen automatiskt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan	3
Undersökning av om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan	4
Sammantagen bedömning.....	10

Inledning

En kommun som upprättar (eller ändrar) en vattentjänstplan ska under vissa förutsättningar göra en strategisk miljöbedömning (se 6 kap. 3 § miljöbalken). Den strategiska miljöbedömningen består enligt 6 kap. 9 § miljöbalken av fyra steg. Kommunens skyldighet att göra en strategisk miljöbedömning regleras i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Det som är avgörande för huruvida kommunen ska göra en strategisk miljöbedömning eller inte, är om genomförandet av vattentjänstplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte. Om genomförandet av vattentjänstplanen antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning göras. samhällsutveckling genom att fler får tillgång till kommunalt VA och att nuvarande kunder får bättre kvalitet.

Behov av strategisk miljöbedömning för vattentjänstplanen

Bedömning om planen automatiskt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

Vissa vattentjänstplaner ska enligt 2 § miljöbedömningsförordningen alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det gäller om genomförandet av planen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (så kallat Natura 2000-tillstånd). Om sådant tillstånd krävs behövs inte någon ytterligare utredning, utan en strategisk miljöbedömning ska göras.

Genomförandet av Östhammars kommuns vattentjänstplan omfattar inte någon verksamhet eller åtgärd som kräver Natura 2000-tillstånd.

En betydande miljöpåverkan ska också alltid antas om planen anger förutsättningar för att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som anges i 6 § miljöbedömningsförordningen eller bilagan till förordningen. Några exempel på sådana verksamheter och åtgärder är avloppsreningsverk, anläggning av vattenledningar över långa avstånd och system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning.

I Östhammars kommuns vattentjänstplan omnämns ett par åtgärder som anges i den aktuella paragrafen respektive bilagan till förordningen:

- Utbyggnad av reningsverket i Alunda. Tillstånd finns och byggstart är planerad till år 2026 med planerad driftsättning 2028.
- Utbyggnad av reningsverket i Öregrund med överföringsledning från Östhammar: Projektet för både ledningsförläggningen och reningsverket är pågående. Tillståndsprocessen kommer ske inom ramen för projektet.

Åtgärderna ovan är redan beslutade och projekt pågår för verkställande. De tillståndsansökningar, miljöutredningar och uppföljningar som krävs hanteras inom respektive projekt. Med hänsyn till att de aktuella åtgärderna redan är beslutade och tillståndsprocesserna sköts inom projekten gör kommunen bedömningen att vattentjänstplanen inte anger förutsättningar för att vidta åtgärderna.

I vattentjänstplanen anges även ett antal utredningsbehov för att t ex öka vatten- och avloppskapaciteten. Eftersom det rör sig om just utredningsbehov och inte konkreta åtgärder bedömer kommunen att vattentjänstplanen inte heller i detta avseende anger förutsättningar för att vidta någon åtgärd som anges i den aktuella paragrafen eller bilagan till förordningen.

Sammantaget bedöms genomförandet av vattentjänstplanen inte omfatta några planerade verksamheter eller åtgärder som kräver Natura 2000-tillstånd. Vattentjänstplanen anger inte heller förutsättningar för att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som anges i 6 § miljöbedömningsförordningen eller bilagan till förordningen. Det innebär att genomförandet inte automatiskt ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Undersökning av om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

När genomförandet av en vattentjänstplan inte automatiskt kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen undersöka om genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (jfr 6 kap. 5 § miljöbalken).

Undersökningen innebär enligt 6 kap. 6 § miljöbalken att kommunen i ett första steg identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Om kommunen gör bedömningen att genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan behövs inte någon ytterligare utredning, utan en strategisk miljöbedömning ska göras. Om kommunen i stället bedömer att genomförandet inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska kommunen i ett andra steg samråda i frågan om betydande

miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen.

Vad kommunen ska utgå från när den identifierar omständigheterna anges i 5 § miljöbedömningsförordningen. Enligt paragrafen ska identifieringen utgå från

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftförhållanden eller genom att fördela resurser, b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför, c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljö kvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Kommunen gör beträffande dessa omständigheter följande bedömning:

I vilken utsträckning planen anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftförhållanden eller genom att fördela resurser

Enligt planen ska utbyggnation av den allmänna VA-anläggningen göras i både befintlig och ny bebyggelse. Syftet med utbyggnationerna är att få en miljö- och hälsomässig hållbar VA-försörjning. Det ökade kapacitetsbehovet i anläggningarna hanteras inom befintliga tillstånd samt genom pågående och kommande nya tillstånd för reningsverken i Alunda och Öregrund.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

I vilken utsträckning planen har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför

Planen är i linje med och kommer att bidra till att uppnå mål i andra planer som berör kommunen så som översiktsplan, VA-plan och utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun. Det handlar då om positiva miljöeffekter genom att ordna med robusta och hållbara VA-lösningar samt att skydda VA-anläggningen vid skyfall.

Kommunen bedömer att vattentjänstplanen bidrar positivt till de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

I vilken utsträckning planen har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt

Vattentjänstplanen syftar till att säkerställa en miljö- och hälsomässigt hållbar VA-försörjning på lång sikt samt att skydda VA-anläggningar vid skyfall. Enligt kommunen bidrar planen därmed till att främja en hållbar utveckling.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

I vilken utsträckning planen har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen

Vattentjänstplanen kommer inte att påverka möjligheterna att följa miljölagstiftningen. Planen kommer däremot att bidra till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

Miljöproblem som är relevanta för planen

Pågående projekt med utbyggnad av reningsverket i Öregrund görs för att även kunna ta emot spillvatten från Östhammar, vars reningsverk planeras avvecklas, samt för att säkerställa tillräcklig kapacitet för planerad bebyggelseutveckling. En av anledningarna till att Öregrunds

reningsverk har utpekats som den lämpligaste platsen för utbyggnad av avloppshanteringen är att recipienten Öregrundsgrepen har bättre förutsättningar att ta hand om spillvatten än recipienten Östhammarsfjärden. Med denna lösning säkerställs att spillvattnet från både Östhammars och Öregrunds tätort omhändertas på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Planen beskriver även åtgärder för att minska miljöproblem genom att skydda de delar av VA-anläggningen som påverkas vid skyfall. Målsättningen är att tex. kunna minska oönskade bräddningar av orenat avloppsvatten och skydda VA-anläggningarna från översvämning för att säkerställa dess funktion vid skyfall. I kommunen finns ett mål om att i större omfattning omhänderta dagvatten lokalt genom fördröjning och reducering av dagvattenmängderna. Att omhänderta dagvattnet lokalt i stället för att leda det direkt till en recipient via ledningar minskar belastningen av föroreningar på recipienten.

När det gäller utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen minskas miljöproblem genom att en allmän VA-försörjning ordnas i stället för enskilda lösningar i områden där förhållandena gör det svårt att få till väl fungerande enskilda avlopp. Detta minskar risken att förorena dricksvattentäkter och minskar risk för övergödning av recipienten. De ökade uttagen och utsläppen av vatten som kommer krävas från den allmänna anläggningen vid utvidgning av denna hanteras så de uppfyller kraven inom de miljötillstånd som finns/ska sökas för respektive verksamhet.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

De sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper

De miljöeffekter som kan uppstå då åtgärder i vattentjänstplanen kommer till stånd är ökade uttag och utsläpp av vatten när fler ansluts till den allmänna anläggningen. Det kommer även ske ingrepp på mark och eventuellt vattendrag till följd av anläggande av VA-ledningar i omvandlingsområden, vid nyexploatering samt för överföringsledningar. Utbyggnad av VA i dessa områden bedöms dock på lång sikt ge positiva miljöeffekter.

Omvandlingsområden som pekas ut i vattentjänstplanen fram till 2040:

- Sandika Norra
- Björnäs (norra, södra, mellan)
- Söderby-Karlsäng - Klyxen
- Stenskär-Valudden-Skinnäsviken

Utbredning av respektive område är ännu inte fastställt. Inget av områdena bedöms påverka skyddade markområden.

Nyexploatering och övriga byggnationer:

- Det kan i framtiden uppstå behov av att etablera anläggningar som inte omnämns specifikt i denna plan. Dessa kommer då att bli föremål för tillståndsansökan och miljöbedömning i varje enskilt fall. I kommande detaljplaner görs också en separat miljöbedömning för varje enskild plan.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

I vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna

Vid utbyggnation av ledningsnät behöver man i varje enskilt projekt hitta den mest fördelaktiga dragningen och anläggningsmetoden som skyddar känsliga områden och ger minst ingrepp i naturen. Man behöver också dimensionera anläggningen och se över behov av tex. bräddmagasin eller reservkraft för att anläggningen ska kunna fylla sin funktion även vid störningar eller skyfall. Detta beaktas under projekteringen av respektive utbyggnadsområde. Kortsiktigt kan ingreppen i mark och eventuellt vattendrag innebära miljöpåverkan i de områden som arbeten sker, på lång sikt bedöms dock utbyggnationen ge positiva miljöeffekter.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan på lång sikt.

Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper

Vattentjänstplanen kommer inte att medföra några gränsöverskridande miljöeffekter.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

Miljöeffekternas omfattning

De ingrepp på mark och eventuellt vattendrag som sker till följd av att kommunalt VA byggs ut till omvandlingsområden eller vid nyexploatering bedöms kortsiktiga och vägs upp av de positiva miljöeffekter som utbyggnaden ger långsiktigt. De ökade uttagen och utsläppen av vatten som kommer krävas från den allmänna anläggningen vid utvidgning av denna hanteras så de uppfyller kraven inom de tillstånd som finns/söks för respektive verksamhet.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

Riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter

Åtgärder för att skydda VA-anläggningen mot skyfall minskar risk för hälsopåverkan genom att minska risk för förorening av dricksvattnet och risk för smitta i samband med bräddning av orenat avloppsvatten. Att ansluta fler fastigheter till samma dricksvatten- och avloppsvattensystem ökar sårbarheten vid allvarliga olyckor i t ex vattentäkt eller vatten-/avloppswerk men hälsofördelarna för de enskilda fastighetsägarna blir bättre då t ex dricksvattenkvaliteten generellt är sämre i enskilda system jämfört med den allmänna anläggningen. Vattentjänstplanen omfattar i övrigt inte några verksamheter eller åtgärder som medför risk för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter.

Sammantaget anser kommunen att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen

De omvandlingsområden som nämns i planen är utifrån 6 § Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster bedömda att ha behov av kommunal VA-försörjning utifrån hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. En kommunal VA-försörjning anses på lång sikt bidra positivt till miljöeffekter även om schaktarbeten vid ledningsanläggning i utförandeskedet innebär ett ingrepp i naturen i berörda områden. För nyexploatering görs en miljöbedömning inom respektive detaljplan för att säkerställa att planerad exploatering inte ger negativa miljöeffekter. Avveckling av Östhammars reningsverk till förmån för att leda spillvattnet till det utbyggda reningsverket i Öregrund påverkar Östhammars recipient Östhammarfjärden positivt. Ängsfjärden utanför Öregrund får en större belastning men bedöms ha bättre förutsättningar för att ta emot spillvattnet och har därmed mindre risk att överskrida miljökvalitetsnormerna. Nyinvesteringar i VA-anläggningen samt eventuella kommande åtgärder för att skydda VA-anläggningen vid skyfall kommer göras i syfte att säkerställa dess funktion med rening, försörjning och bortledande av vatten och därmed minska risken för miljöpåverkan. Inom kommande enskilda projekt behöver miljöbedömning för planerade åtgärder göras och nödvändiga miljötillstånd sökas.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt

Inom Östhammars kommun finns vattenskyddsområden, naturreservat, biotopskyddsområden, Natura 2000-områden, djur- och växtskyddsområde samt marina skyddade områden.

Pågående revidering av vattenskyddsområdena bedöms ha en positiv miljöpåverkan. Åtgärder som beskrivs i vattentjänstplanen bedöms inte ha en negativ påverkan på de övriga skyddade områdena. Inom kommande enskilda projekt och detaljplaner behöver miljöbedömning göras och nödvändiga miljötillstånd sökas.

Kommunen anser att detta talar emot en betydande miljöpåverkan.

Sammantagen bedömning

Samtliga omständigheter talar emot en betydande miljöpåverkan. Kommunen bedömer därför att genomförandet av vattentjänstplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Detta innebär enligt kommunen att en strategisk miljöbedömning inte behöver göras.

Vattentjänstplanen har överlämnats till Länsstyrelsen Uppsala län för bedömning om betydande miljöpåverkan i enlighet med miljöbalken 6 kap. 6 § under tiden 2024-06-09-2024-08-15. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning enligt yttrande dnr 5216-2024.



Granskningsredogörelse vattentjänstplan för Östhammars kommun Bilaga 4

Antagen av	Kommunfullmäktige
Antaget	Kommunfullmäktige 2026-04-28 § 41
Ersätter tidigare version	-
Gäller för	Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsen och Östhammar Vatten
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnadschef



Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Svar på inkomna yttranden.....	4
Yttranden från myndigheter.....	4
Yttranden från privatpersoner och föreningar	6

Inledning

Kommunstyrelsen beslutade i september 2024 (§ 162, KS 2024-09-03) att genomföra samråd för vattentjänstplan för Östhammars kommun. Efter genomfört samråd då 28 skriftliga yttranden inkom (inte 26 som felaktigt uppgavs i samrådsredogörelsen) ställdes det reviderade förslaget till vattentjänstplan, tillsammans med samrådsredogörelsen, ut för granskning under tiden 2025-11-04 till 2026-01-30.

Information om granskningen har spridits via kommunens och Gästrike Vattens webbplatser, annonser i lokaltidningar, kommunens Facebooksida, samt mejl till dem som hade inkommit med yttranden under samrådet.

Under granskningstiden inkom 23 skriftliga yttranden. I denna bilaga beskrivs hur dessa har beaktats, och vilka revideringar som har gjorts i handlingarna med anledning av inkomna synpunkter. Samtliga skriftliga yttranden finns tillgängliga i sin helhet hos Gästrike Vatten.

Svar på inkomna yttranden

Yttranden från myndigheter

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
<p>Länsstyrelsen noterar att tidplanen för anslutning av omvandlingsområden har skjutits framåt i tiden till perioden 2032–2041 i granskningsversionen jämfört med samrådsversionen (2028–2040).</p>	<p>När det gäller startåret har tidplanen för planerad anslutning av de olika omvandlingsområdena justerats för att bättre överensstämja med tidplanen för de ingående delarna i systemlösningen, framför allt överföringsledningarna mellan Östhammar och Öregrund. Slutåret ska dock fortfarande vara 2040, där tackar vi för påpekandet och kommer att korrigera detta i slutversionen av vattentjänstplanen.</p>
<p>Länsstyrelsen anser att vattentjänstplanen blivit tydligare avseende hur behovsbedömningen från 2021 förhåller sig till vattentjänstplanen och dess bilaga 2 (plan för utbyggnad). De påpekar att ett sätt att ytterligare öka förståelsen för vilka områden som prioriteras för utbyggnad (och tvärtom inte prioriteras för utbyggnad) är att mer ingående redovisa prioriteringsgrunderna och hur dessa har viktats mot varandra.</p>	<p>Östhammars kommun tackar för kommentaren och tar till oss tanken om att ytterligare tydliggöra behovsbedömningsgrunderna i kommande revideringar av vattentjänstplanen.</p>
<p>Tierps kommun efterlyste i sitt samrådsyttrande planer och beskrivningar för hur miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppnås. Kommunen anser att dessa har utvecklats i granskningsversionen, men att de fortfarande kan göras mer konkreta.</p>	<p>Östhammars kommun tackar för kommentaren och tar med detta till kommande revideringar av vattentjänstplanen. I vattentjänstplanens bilaga 3 beskrivs planens påverkan på miljö kvalitetsnormer på en övergripande nivå.</p>
<p>Tierps kommun framhåller att det saknas en tydlig beskrivning av hur den överföringsledning för dricksvatten som har byggts i den västra delen av kommunen (från Örbyhus till Österbybruk och Alunda) är tänkt att användas vid ett ökat behov av dricksvatten. Kommunen anser att det är oklart om Östhammars kommun avser att öka användningen av ledningen eller</p>	<p>Överföringsledningen mellan Örbyhus i Tierps kommun och orterna Österbybruk och Alunda i Östhammars kommun är en avgörande del av den kommunala vattenförsörjningen i de västra delarna av Östhammars kommun. Det samarbete som finns mellan Tierp Energi och miljö AB och Gästrike Vatten planeras fortlöpa och intensifieras för att möjliggöra de mängder som befintligt avtal reglerar.</p>

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
om andra lösningar planeras för att i stället minska beroendet av den.	
Räddningsnämnden anser att det i vattentjänstplanen bör finnas med en del om brandvattenförsörjning via brandposter och hur den frågan hanteras vid utvecklingen av den kommunala VA-försörjningen. De påpekar att vissa andra kommuner har med brandvattenfrågor i sina vattentjänstplaner.	Östhammars kommun tar med detta som ett tänkbart upplägg i kommande revideringar av vattentjänstplanen. En hänvisning till kommunens beslutade brand- och släckvattenplan, där dessa frågor för närvarande hanteras, kommer att läggas in i slutversionen av vattentjänstplanen.

Yttranden från privatpersoner och föreningar

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
<p>Den så kallade systemlösningen har redan beslutats och ingår därför inte i vattentjänstplanen. Men systemlösningen tycks vara en förutsättning för planen trots att inga tillstånd ännu har beviljats. Hur hänger detta ihop?</p>	<p>Systemlösningen för den östra delen av Östhammars kommun (utbyggnad av avloppsreningsverket i Öregrund, insatser för att öka mängden dricksvatten, samt nya ledningar för både vatten och avlopp mellan Östhammar och Öregrund) beslutades av kommunfullmäktige i juni 2022. Från 2023 finns krav på att alla kommuner ska ha en vattentjänstplan, vilket Östhammars kommun nu håller på att ta fram.</p> <p>Systemlösningen skulle dock ha behövts oavsett om de problem som den adresserar beskrivs i en vattentjänstplan eller inte. I vattentjänstplanen får fastighetsägarna i berörda omvandlingsområden veta i ett tidigt skede att deras område är inplanerat för att få kommunalt VA. Detta är en annan fråga än att söka miljötillstånd för de olika delarna i systemlösningen, vilket sker enligt reglerna i miljöbalken vartefter respektive ingående projekt når fram till den fas där detta ska göras.</p>
<p>Kommunen bör ompröva sitt beslut från 2022 om att bygga ut reningsverket i Öregrund, och därefter arbeta om den föreslagna vattentjänstplanen.</p>	<p>Beslutet om vattentjänstplanen innebär inte att systemlösningen ska prövas igen; det finns ingenting i vattentjänstplanen som innebär någon omprövning eller föreslagen förändring gällande systemlösningen. Den första versionen av vattentjänstplanen tas fram nu, och därefter kommer kommunfullmäktige att pröva vart fjärde år om den fortfarande är aktuell eller om några delar behöver revideras.</p>
<p>Endast två öppna samråd har hållits med medborgarna. Många av de närvarande var mycket besvikna och arga, då där aldrig gavs tid till frågor och synpunkter. Kommunen har missförstått samrådets uppgift. Samrådet är till för att höra medborgarnas synpunkter, ej för att informera och ge ”insyn” i kommunens planer.</p>	<p>Hösten 2024 hölls ett samrådsmöte för allmänheten om den kommande vattentjänstplanen, och det fanns även möjlighet att skicka in skriftliga synpunkter under ett antal veckor därefter. Ett samråd syftar till att samla in information och att höra medborgarnas synpunkter och önskemål i den aktuella processen, i detta fall vattentjänstplanen. På vilket sätt samråden görs, och när i processen de ska hållas, kan se olika ut. Samråden kan göras skriftligt, via samrådsmöten, eller med en kombination av möten och möjlighet att lämna synpunkter skriftligt. Oavsett form är det dock en viktig del av samrådet att informera tydligt om vad en vattentjänstplan innehåller och hur långt arbetet har kommit.</p>

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
<p>Alla inkomna yttranden fanns inte med i sin helhet i samrådsredogörelsen.</p>	<p>Enligt 6 d § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska kommunen beakta och redovisa inkomna synpunkter i samrådsprocessen. Beroende på hur många yttranden som kommer in, och hur omfattande dessa yttranden är, kan kommunen välja att redovisa dem i sin helhet eller att sammanfatta dem för att göra samrådsredogörelsen mer överskådlig. I det här fallet redovisas inkomna yttranden i sammanfattad form tillsammans med kommunens ställningstaganden. Samtliga inkomna yttranden finns registrerade och kan begäras ut från Gästrike Vatten.</p>
<p>Är grundsystemet beslutat blir sättet att genomföra utbyggnaden desto viktigare att granska. Vilka möjliga alternativ finns nu? Vi vill gärna få se de politiska parternas ställningstagande i god tid före valet.</p>	<p>Vi kommer att söka tillstånd för de olika delarna i systemlösningen enligt reglerna i miljöbalken, vartefter respektive ingående projekt når fram till den fas där detta ska göras. I samband med detta följer vi de regler som finns för offentliggöranden och samråd med berörda respektive allmänheten.</p>
<p>I vattentjänstplanen kan man få intrycket att utbyggnadsplanen i bilaga 2 redan är beslutad. Det bör tydliggöras att så inte är fallet.</p>	<p>Kommunfullmäktige tar beslut om att inrätta och utöka verksamhetsområden, utifrån den inriktning som anges i vattentjänstplanen. Detta kommer att tydliggöras i vattentjänstplanens inledning, och vi tar även till oss vikten av att vara tydliga med detta i andra framtida kommunikationsinsatser.</p>
<p>Utbyggnaden har en planeringshorisont till 2040. Hur sker planeringen för Söderön, Tvärnö, Raggarön, Fälön m fl icke-centrala områden som har sina utsläpp i havet?</p>	<p>Kommunfullmäktige kommer att pröva vart fjärde år om vattentjänstplanen fortfarande är aktuell eller om några delar behöver revideras. Detta inkluderar bedömningen av vilka områden som kan vara aktuella för utbyggnad av kommunalt VA efter år 2040.</p>
<p>Det står i samrådsredogörelsen att en skyfallskartering ska göras först när vattentjänstplanen revideras nästa gång, men kommunen är skyldig (enligt förordningen om hållbara vattentjänster) att redovisa en skyfallskartering innan 2025.</p>	<p>Enligt lagen om allmänna vattentjänster ska en vattentjänstplan innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. I denna första vattentjänstplan för Östhammars kommun beskrivs åtgärderna på en övergripande nivå men i kommande revideringar kommer denna del att fördjupas, bland annat med stöd i skyfallskartering, vilket var vad vi syftade på med skrivningen i samrådsredogörelsen.</p> <p>Planering för hantering av skyfall ur ett bredare perspektiv än att skydda de allmänna VA-anläggningarna är en viktig fråga men inte en del av vattentjänstplanen. Skyfallskartering har bland annat gjorts för de större tätorterna i kommunen. Kommunen antog 2024 en dagvattenpolicy med</p>

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
	tillhörande handlingsplan i vilken det bland annat finns en åtgärd om att ta fram en övergripande plan för skyfalls- och dagvattenhantering i varje tätort.
Parallellt med vattentjänstplanen bör myndighetskontrollen över enskilda avlopp och minireningsverk prioriteras. Spillvatten från strandnära sådana bör tas om hand i t ex våtmark eller användning i jord- eller skogsbruk.	Kommunens miljöenhet bedriver löpande tillsyn på enskilda avloppsanläggningar i kommunen. Enligt kommunens VA-handlingsplan ska tillsyn på enskilda avlopp som minst göras i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens föreslagna tillsynstakt, vilket också görs.
Hur ser kommunens behovsprövning av det kommunala ansvaret för VA inom berörda områden ut? Behovsprövningen är slarvigt genomförd, visar inte att kommunal skyldighet för VA-försörjning föreligger, och bäddar för konflikter och fördyringar. Tolkning av VA-situationen utifrån kartmaterial är omöjligt. Utredningen måste bygga på hur situationen ser ut i verkligheten.	Östhammars kommun är fortsatt trygg med att behovsbedömningen på områdesnivå är korrekt utförd och tillräckligt omfattande för att utgöra grund för vattentjänstplanen och kommunens VA-utveckling. En fördjupad utredning kommer att genomföras i varje område innan utbyggnaden startar. Detta beskrivs på sid 13-14 i samrådsredogörelsen.
Hur många fastigheter ska anslutas inom omvandlingsområdena? Hur ska vattnet räckas till alla nya anslutna?	Antalet fastigheter redovisas i vattentjänstplanens bilaga 2, se vidare sid 12 i samrådsredogörelsen. Angående vattenförsörjning se svaret på sid 16 i samrådsredogörelsen.
Hur kommer arrendatorer att hanteras i kommande samråd med fastighetsägare i omvandlingsområden?	Arrendatorer/hyresgäster kommer att bjudas in till samråd tillsammans med berörda fastighetsägare och samfälligheter, som beskrivs på sid 14 i samrådsredogörelsen.
Ingen fastighet ska tvångsanslutas med mindre än att inspektören faktiskt kan påvisa att man där, med sin VA-hantering, ”riskerar människors hälsa eller miljön”.	Bygg- och miljönämndens bedömning av om det finns behov av kommunalt VA för en bebyggelse eller inte görs för ett område i sin helhet och inte för varje enskild fastighet, som beskrivs på sid 11 i samrådsredogörelsen.
Det står fel i samrådsredogörelsen angående tvångsanslutningar. Den kommunala huvudmannen har inte rätt att tvinga in en fastighetsägare i det kommunala. Har fastighetsägaren eget dricksvatten som man är nöjd med och en avloppsanläggning som ej medför (risk för) olägenhet kan hen fortsätta använda sin anläggning. GV har inte rätt att	Kommunen har inget att tillägga angående detta utöver de svar som lämnas på sid 11 i samrådsredogörelsen.

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
tvångsutköpa befintligt avlopp med tillstånd.	
Kommunen oro för att de små avloppen i omvandlingsområdena påverkar vattenkvalitet i kustvattnet är starkt överdriven.	Bygg- och miljönämndens bedömning av om det finns behov av kommunalt VA för en bebyggelse baseras på hänsyn dels till miljön och dels till människors hälsa.
Norra Sandika har inte behov av kommunalt VA, eftersom området inte har något högt omvandlingstryck och till stor del bebos endast under sommarmånaderna.	Kommunen står fast vid den bedömning som framgår på sid 22 i samrådsredogörelsen samt i vattentjänstplanens bilaga 2. Bedömningen påverkas inte av hur stor andel av fastigheterna som används för permanentboende respektive fritidsboende. En fördjupad utredning kommer att genomföras i området innan utbyggnaden startar.
I bilaga 2 har Valudden klumpats ihop med Skinnäs, vilket ger fel uppfattning om bebyggelsetätheten för Valudden.	De siffror som anges i bilaga 2 om antal fastigheter per hektar beskriver inte befintlig bebyggelse, utan hur många fastigheter per hektar som vattenmängden i området räcker till enligt SGU:s vattenförsörjningskarta. Detta kommer att förtydligas i slutversionen av vattentjänstplanen.
Vad kommer VA-utvecklingsprogrammet i östra Östhammar att kosta, totalt och i sina olika delar? Hur kommer kostnaden att påverka skattebetalarna och VA-kollektivet? Vi saknar en budgetbilaga till vattentjänstplanen.	Kommunen har stor förståelse för att det finns många frågor kring ekonomin när det gäller de nödvändiga investeringar i VA-anläggningar som just nu görs, inte bara i Östhammar utan i många svenska kommuner. Beslut om VA-investeringar i Östhammars kommun tas av kommunfullmäktige årligen genom förslag till budgetramar och taxenivåer efter förslag från Östhammar Vatten AB:s styrelse. Östhammars kommun och Gästrike Vatten strävar gemensamt efter att fördela kostnaderna rättvist och att hålla nere investeringarna så mycket det går. Den information vi just nu kan lämna angående ekonomin framgår på sid 7-10 i samrådsredogörelsen.
Vad kostar en anslutning per hushåll i dagens penningvärde, och vad kommer den att bli i framtiden? I Norrtälje, Vaxholm och Värmdö ligger anslutningstaxorna runt en halv miljon kronor.	Anläggningsavgifterna i Östhammars kommun varierar beroende på tomtyta samt hur många bostadsenheter som finns på tomten. Som exempel är anläggningsavgiften för en fastighet med ett bostadshus och en tomt på 2 500 kvadratmeter, som ska anslutas till dricksvatten och spillvatten (dvs avlopp från toalett, dusch och disk), i dag 198 500 kronor inklusive moms. Mer information om taxor och avgifter finns på Gästrike Vattens webbplats, inklusive en funktion där fastighetsägare kan beräkna sin anläggningsavgift. Anläggningsavgiften kommer att behöva höjas så att den täcker utbyggnad till fastigheten samt uppgradering av VA-systemet.

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
<p>De kostnader som uppges för att genomföra systemlösningen är extremt höga och ändå troligen kraftigt underskattade. De siffror som presenteras i samrådet bygger på AFRY:s utredning från 2021. Sedan dess har kostnaderna för infrastrukturprojekt ökat mycket kraftigt.</p>	<p>Det stämmer att kostnaderna för infrastruktur-satsningar generellt sett ökar. När det gäller VA-utvecklingsprogrammet östra Östhammar har vi dock under arbetet med de tre ingående projekten kunnat identifiera möjligheter till besparingar som gjort att den totala kostnaden fortfarande bedöms ligga inom ramen för den ursprungliga kostnadsuppskattningen. Ett exempel på sådan besparing är att vi, efter genomförda utredningar, sett att den bästa placeringen för den blivande avsaltningsverket i Öregrund är att uppföra det på samma fastighet som avloppsreningsverket. Detta kommer att medföra samordningsvinster och sänka kostnaderna både under byggskedet och senare när de båda verken har tagits i drift. Ett annat exempel är att överföringsledningarna mellan Östhammar och Öregrund planeras läggas i grunda schakt med en jordvall ovanpå, vilket minskar mängden berg som måste sprängas bort och därmed reducerar kostnaderna.</p>
<p>Även skattekollektivet måste vara med och betala de stora kostnader som väntar, både för systemlösningen och för VA-underhåll i andra delar av kommunen. Det kommer innebära att kommunen tvingas lägga pengar på projektering och byggande av VA-infrastruktur i stället för på skola, omsorg och annan kommunal kärnverksamhet.</p>	<p>Kommunalt vatten och avlopp är en kärnuppgift för kommunen, vilket innebär att kommunens ansvar för att VA-försörjningen fungerar är lika stort som ansvaret för andra kärnuppgifter. När det uppstår behov av större investeringar inom något område har kommunen möjlighet att ta lån till exempel via Kommuninvest, vilket innebär att den ekonomiska belastningen på skattekollektivet sprids ut över ett stort antal år.</p>
<p>Vad är försvarbara kostnader för kommunen och den enskilde? Vilka oönskade sociala följder får detta? Hur hantera ökad sårbarhet? När kommer tydliga analyser av kostnader, konsekvenser för kommun och enskilda?</p>	<p>Fastighetsägarnas ekonomi är en utmanande fråga då vattentjänstlagen inte ger utrymme för några ekonomiska avvägningar. I vissa fall kan den som äger en fastighet i ett omvandlingsområde ansöka om att få en avbetalningsplan för anläggningsavgiften, vilket beskrivs på sid 8 i samrådsredogörelsen.</p>
<p>Kommunens utgångspunkt att anslutning av omvandlingsområden skall genomföras av just de tolv omvandlingsområdena som ligger intill den tänkta ledningsdragningen saknar logik och juridiskt stöd. Misstanken väcks att behovsprövningen här mer styrs av intresset av att kunna finansiera den så kallade ”systemlösningen” än att</p>	<p>Vilken som är den bästa dragningen av de blivande överföringsledningarna för vatten och avlopp mellan Östhammar och Öregrund har undersökts grundligt. En viktig faktor har varit att ledningsdragningen ska möjliggöra anslutning av så många som möjligt av de omvandlingsområden som bedömts ha stort behov av kommunalt VA. Behovsdömningen gjordes alltså innan beslutet togs om ledningsdragningen.</p>

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
lösa reella problem för människors hälsa och miljön.	
Varför ska avloppsreningskapaciteten byggas ut just i Öregrund? Varför har ni inte övervägt andra alternativ som t ex Skinnäsviken eller ett nytt reningsverk vid Karö? Belastningen på Östersjön kommer att öka om man flyttar reningsverket till Öregrund. Det vore bättre att satsa på flera lösningar och våtmarker istället.	Beslutet att bygga ut avloppsreningsverket i Öregrund, och beslutet om hur stor utbyggnaden ska bli, förbereddes noggrant och vilar på gedigna underlag. Kommunen har just nu inget att tillägga angående detta utöver de svar som lämnas på sid 14-19 i samrådsredogörelsen.
Hur många personer respektive personekvivalenter bygger ni avloppsreningsverket för?	Under perioden från 2031 till 2040 ska de östra delarna av kommunen ha en systemlösning som klarar både dagens VA-leverans till ca 6 000 anslutna personer och därefter upp till 10 000 personer. Detta innefattar både tillväxtbehov och behov i omvandlingsområden. Det ska finnas möjlighet att under perioden kunna utöka systemlösningen upp till 14 000 personer (motsvarande 9 500 personekvivalenter), om behov av ökad VA-försörjning och anslutning uppstår. Mer information om detta finns på sid 6-7 i samrådsredogörelsen.
Hur stor miljöpåverkan kommer det utbyggda reningsverket i Öregrund att ha, dels under byggtiden och dels långsiktigt? Östhammars kommun bör ta sitt miljöansvar och minska utsläppen till Östersjön. Nollutsläpp är det enda alternativet som kan tolereras.	Vattentjänstplanen är ett övergripande inriktningsdokument som beskriver på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen planerar att ordna VA-försörjningen fram till år 2040. Mer detaljerade beskrivningar av olika byggprojekt ges under samrådsprocessen för respektive projekt. För utbyggnaden av avloppsreningsverket i Öregrund bjöds allmänheten in till samrådsmöte i januari 2026. Samrådshandlingarna finns att läsa på Gästrike Vattens webbplats. Ansökan om miljötillstånd för utbyggnad av avloppsreningsverket i Öregrund, samt uppförande av ett avsaltningsverk, kommer att lämnas in under våren 2026. Samtliga delar i systemlösningen kommer att följa de villkor som sätts upp i respektive miljötillstånd efter gjord miljöprovning.
Miljökonsekvensbeskrivningen för det utbyggda reningsverket i Öregrund måste omfatta en förutsättningslös och naturvetenskapligt grundad analys av vilken avloppsvattenslösning som är bäst utifrån faktiska miljöförhållanden. I	Ansökan om miljötillstånd för VA-utbyggnaden i Öregrund, liksom miljökonsekvensbeskrivningen, kommer att upprättas enligt kraven i miljöbalken. I detta ingår att redovisa alternativa lösningar och varför dessa har valts bort. Tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivning skickas till Mark- och miljödomstolen. Domstolen har möjlighet att skicka

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
<p>en glest befolkad kustkommun bör det vara en självklarhet att undersöka alternativ som bygger på lokal försörjning med resurs-hushållande VA-teknik. Analysen bör inte utföras av teknikkonsulter som kan komma att bli kontrakterade för projektering av ett nytt reningsverk.</p>	<p>dem på remiss även till andra myndigheter, om de bedömer att detta är nödvändigt för att de ska vara säkra i sitt beslut. Angående upphandling av leverantörer så följer Gästrike Vatten lagen om offentlig upphandling, LOU.</p>
<p>Befolkningsökningen i framtiden Östhammar kommer inte bli lika stor som kommunen tror.</p>	<p>Som beskrivs på sid 6-7 i samrådsredogörelsen kommer utbyggnaden av kommunalt VA att göras stegvis och i flera etapper. Då finns det möjlighet/ utrymme att anpassa utbyggnadstakten efter aktuell befolkningsutveckling, om dagens prognoser skulle behöva revideras längre fram.</p>
<p>Ett stort problem med systemlösningen är att vattenbehovet kommer öka dramatiskt. Med de planer som presenteras drar kommunen på sig ansvar för att försörja dubbelt så många människor med dricksvatten.</p>	<p>Östhammars kommun är trygg med att de åtgärder som beskrivs på sid 16 i samrådsredogörelsen sammantaget kommer säkerställa att det finns tillräckligt med dricksvatten för att täcka både de nuvarande behoven och de som följer med nybyggnation (exploatering) och omvandling av befintliga områden till kommunalt VA.</p>
<p>Vad blev resultatet när de små vattentäkterna i östra delen av kommunen (Ågalma/Snäcksjön, Norrskedika, Ed, Marka och Hargshamn) inventerades och hur gjordes undersökningarna?</p>	<p>Att undersöka befintliga grundvattentäkter var ett prioriterat arbete när projektet "Mer vatten i östra Östhammar" startades. Samtliga vattentäkter utvärderades dels utifrån mängd (storlek på vattenmagasinen) och kvalitet, dels utifrån placering och nödvändiga ledningsdragningar. Sammantaget visade dessa undersökningar att det bästa alternativet var att fortsätta ta grundvatten från Ed/Börstil och Ågalma, men i mindre mängder än i dag för att långsiktigt bevara grundvattnets kvalitet, och att komplettera detta med ett nytt avsaltningsverk i Öregrund. Övriga vattentäkter visade sig ha för små vattenmängder i förhållande till kostnad för att dra nya ledningar.</p>
<p>Är en avsaltningsanläggning farlig för miljön?</p>	<p>Avsaltningsanläggningar klassas inte som miljöfarlig verksamhet enligt miljölagstiftningen. Det blivande avsaltningsverket i Öregrund kommer att följa Gästrike Vattens rutiner för hantering av kemikalier, till exempel att förvara dem invallade för att hindra läckage. Alla potentiella miljörisker, och vilka åtgärder som vidtas för att motverka dessa, kommer att beskrivas i den miljökonsekvensbeskrivning som tas fram under våren 2026.</p>

Sammanfattning av yttrande	Kommunens svar
<p>Vi är oroliga över att sårbarheten blir för stor i det planerade systemet. En storskalig lösning där upp till 15 000 personer blir beroende av en och samma VA-lösning är inte resiliert. Vid driftstörningar (t ex sabotage, cyberattack eller långvarigt elavbrott) så kommer alla drabbas. Vid skyfall kan stora bräddningar förväntas.</p>	<p>Hur säkerheten hanteras när ett VA-system byggs ut eller förnyas är en mycket viktig fråga, men den är inte en del av vattentjänstplanen. När det gäller miljörisker kommer dessa beskrivas när miljö tillstånd ska sökas för de olika delarna i systemlösningen. Detta sker enligt reglerna i miljöbalken vartefter respektive ingående projekt når fram till den fas där en sådan ansökan ska göras. Inledande risk- och sårbarhetsanalyser är också en del av underlagen i kravställningen på samtliga delar av systemlösningen.</p>
<p>I nyproduktion inom känsliga områden bör kommunen verka för att endast sorterande lösningar tillämpas. Med sådana tekniker minskas vattenförbrukning och risk för förorening av brunnar och vattenmiljöer.</p>	<p>Kommunen anser att vattenbesparande tekniker är intressanta att titta på i planeringen av framtida exploateringsområden, som beskrivs på sid 10 i samrådsredogörelsen.</p>
<p>Varför ska de blivande överföringsledningarna mellan Östhammar och Öregrund läggas i grunda schakt med uppbyggnadsvall? Vilken dimension kommer ledningarna att ha? Kan man inte dra ledningarna mitt i vägen så att de inte tar så mycket mark i anspråk? <i>(Med flera frågor om ledningarnas utformning.)</i></p>	<p>Kommunen har stor förståelse för att det finns många frågor kring överföringsledningarna för vatten och avlopp, som ska dras mellan Östhammar och Öregrund som en del i den så kallade systemlösningen. Vattentjänstplanen är dock inte rätt forum för att besvara dessa, eftersom planen är ett övergripande inriktningsdokument som beskriver på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen planerar att ordna VA-försörjningen fram till år 2040. Frågorna om överföringsledningarna har därför förts vidare till Gästrike Vatten för att hanteras på annat sätt. Mer information om arbetet med överföringsledningarna finns på Gästrike Vattens webbplats.</p>
<p><i>(Flera frågor gällande kommunens planer på att eventuellt anlägga en gång- och cykelväg ovanpå överföringsledningarna mellan Östhammar och Öregrund.)</i></p>	<p>Kommunen har stor förståelse för att det finns många frågor kring den eventuella gång- och cykelvägen mellan Östhammar och Öregrund. Vattentjänstplanen är dock inte rätt forum för att besvara dessa, eftersom planen är ett övergripande inriktningsdokument som beskriver på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen planerar att ordna VA-försörjningen fram till år 2040. Frågorna om gång- och cykelvägen har därför förts vidare till Samhällsbyggnadskontoret i Östhammars kommun för att hanteras på annat sätt.</p>